

2018

Raport o stanie ekonomii społecznej w województwie śląskim w 2017 roku

Śląska ekonomia społeczna
Współpraca się opłaca

Wykaz skrótów

AKSES	system akredytacji i standardów działania instytucji wsparcia ekonomii społecznej
BGK	Bank Gospodarstwa Krajowego
CAWI	Wywiad internetowy wspomagany komputerowo (ang. <i>Computer-Assisted Web Interview</i>)
CIS	Centrum Integracji Społecznej
CLLD	rozwój lokalny kierowany przez społeczność (ang. <i>Community Led Local Development</i>)
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
ES	ekonomia społeczna
FP	Fundusz Pracy
JOPS	jednostka organizacyjna pomocy społecznej
JST	jednostka samorządu terytorialnego
KIS	Klub Integracji Społecznej
KO	Kuratorium Oświaty
KPRES	Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej
KRS	Krajowy Rejestr Sądowy
LGD	Lokalna Grupa Działania
MOPR	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
MRPiPS	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
NGO	organizacja pozarządowa (ang. <i>non-governmental organization</i>)
OPP	organizacja pożytku publicznego
OPS	ośrodek pomocy społecznej
OWES	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej
OZRSS	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych
PCPR	powiatowe centrum pomocy rodzinie
PES	podmiot ekonomii społecznej
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
(Wieloletni) Plan	Wieloletni regionalny plan działań na rzecz promocji i upowszechnienia ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie śląskim na lata 2012 – 2020
PO KL	Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013
POWER	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój
PS	przedsiębiorstwo społeczne
PUP	powiatowy urząd pracy
PZP	ustawa Prawo zamówień publicznych
RDPP	Rada Działalności Pożytku Publicznego
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego
RPO	Regionalny Program Operacyjny
RPRES/ Program	Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020

TISE	Towarzystwo Inwestycji Społeczno-Ekonomicznych
UMWS	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego
WTZ	Warsztaty Terapii Zajęciowej
WUP	Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach
ZAZ	Zakład Aktywności Zawodowej
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne
ZPCh	Zakład Pracy Chronionej

Wykaz znaków umownych stosowanych w tabelach

Znak x	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe (np. w przypadku wskaźnika badanego według stanu na koniec danego roku nie określa się rezultatu osiągniętego narastająco)
Kreska (-)	wartość wskaźnika nie została określona w <i>Regionalnym programie rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020</i> (wartość zostanie określona po ustaleniu wskaźnika w KPRES)
bd.	brak danych albo brak danych wiarygodnych
„w tym”	nie podaje się wszystkich składników sumy

Spis treści

WPROWADZENIE	6
UWAGI METODOLOGICZNE.....	8
OPIS OGÓLNEJ SYTUACJI PRZEDSIĘBIORCZOŚCI SPOŁECZNEJ W REGIONIE.....	12
Przedsiębiorstwa społeczne	13
Podmioty reintegracyjne	17
Spółdzielnie	30
Sektor non-profit.....	31
Otoczenie sektora ekonomii społecznej.....	37
INFRASTRUKTURA WSPARCIA SEKTORA EKONOMII SPOŁECZNEJ W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM....	50
WNIOSKI	55
REKOMENDACJE	58
ANEKS	58
Priorytet I: Wzmocnienie polityki ekonomii społecznej w działaniach realizowanych na poziomie województwa	62
Priorytet II: Integracja i reintegracja społeczna oraz zawodowa	64
Priorytet III: Współpraca sektora ekonomii społecznej z otoczeniem instytucjonalnym i pozainstytucjonalnym, w tym ze środowiskiem biznesu na rzecz rozwoju lokalnego	65
Priorytet IV: Edukacja i profesjonalizacja sektora ekonomii społecznej	69
Priorytet V: Promocja ekonomii społecznej	72

WPROWADZENIE

W związku z wdrażaniem *Regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020*, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego wraz z Wojewódzkim Zespołem ds. Ekonomii Społecznej prowadzi monitoring założonych w dokumencie efektów. Wyniki zamieszczane są corocznie w raporcie opisującym stan sektora ekonomii społecznej w regionie. Niniejszy raport prezentuje dane z monitoringu Programu według stanu na koniec 2017 roku, które zostały zebrane w toku przeprowadzonych w okresie od lutego do kwietnia 2018 r. badań kwestionariuszowych, z uwzględnieniem rezultatów osiągniętych w latach ubiegłych.

Pierwszy rozdział opisuje sytuację sektora ekonomii społecznej w regionie poprzez pryzmat podmiotów ekonomii społecznej:

1. przedsiębiorstw społecznych,
2. podmiotów reintegracyjnych realizujących usługi reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, tj. Centrów i Klubów Integracji Społecznej, Warsztatów Terapii Zajęciowej oraz Zakładów Aktywności Zawodowej,
3. organizacji pozarządowych, podmiotów o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, spółek non-profit,
4. spółdzielni, których celem jest zatrudnienie, tj. spółdzielni pracy, inwalidów i niewidomych

oraz instytucji otoczenia ekonomii społecznej.

W rozdziale tym uwzględniono dane dotyczące rozwoju przedsiębiorczości społecznej w regionie na podstawie wskaźników *Regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020* oraz KPRES (szczegółowe dane na temat stanu realizacji Programu zostały umieszczone w Aneksie).

W drugiej części dokumentu znajduje się porównanie benchmarkingowe działalności infrastruktury wsparcia ekonomii społecznej w województwie śląskim, a w ostatnim rozdziale rekomendacje w zakresie rozwoju ekonomii społecznej.

Uzupełnienie raportu stanowią bazy podmiotów ekonomii społecznej oraz przedsiębiorstw społecznych, dostępne na stronie: <https://es.rops-katowice.pl/baza-pes/>.

Raport dedykowany jest różnym grupom odbiorców, zaangażowanym w rozwój sektora ekonomii społecznej, takim jak przedstawiciele władz, administracji publicznej, biznesu, sektora non-profit, instytucji wsparcia ekonomii społecznej, przedsiębiorcy społeczni. Powstał także z myślą o szerzeniu świadomości w zakresie korzyści wynikających z rozwoju ekonomii społecznej wśród mieszkańców regionu i upowszechnianiu marki Śląskiej Ekonomii Społecznej.

Raport uwzględnia źródła administracyjne, w tym dane własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, rejestry prowadzone przez Śląski Urząd Wojewódzki, KRS, dane Głównego Urzędu Statystycznego. Ich uzupełnienie stanowią wyniki pozyskane w oparciu o cykliczne (realizowane po raz trzeci) badanie ilościowe, które pozwala monitorować nie tylko stopień realizacji

poszczególnych rezultatów, ale także obserwować zmiany zachodzące w rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim, z uwzględnieniem różnego rodzaju czynników, w tym sytuacji na rynku pracy, współpracy międzyinstytucjonalnej czy świadomości społecznej dotyczącej sektora ekonomii społecznej. Wspomniane badanie monitoringowe zostało zrealizowane techniką CAWI – wywiadu kwestionariuszowego przy pomocy aplikacji internetowej *LimeSurvey* oraz z wykorzystaniem arkuszy wskaźników (zob. Uwagi metodologiczne). Tegoroczna edycja monitoringu objęła przede wszystkim podmioty ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstwa społeczne, Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej, jednostki samorządu terytorialnego, samorządowe jednostki organizacyjne, szkoły, uczelnie wyższe.

Decyzją Wojewódzkiego Zespołu ds. Ekonomii Społecznej z dnia 2 października 2017 roku zakończono monitorowanie wskaźników, których poziom realizacji osiągnął wartości na wymaganym poziomie, jak i tych, które ze względu na trudności metodologiczne czy definicyjne nie dają rzetelnego i pełnego obrazu sektora ekonomii społecznej w regionie¹.

W porównaniu do raportów za lata 2015 i 2016, struktura niniejszego dokumentu została zmodyfikowana, uwzględniając zalecenia Wojewódzkiego Zespołu ds. Ekonomii Społecznej oraz „Opinii na temat elementów systemu monitorowania Regionalnego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Śląskim”, powstałej w ramach projektu „Spójna Integracja Regionalna Ekonomii Społecznej” (SIREs) jako element doradztwa tematycznego świadczonego dla Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

¹ W aneksie do niniejszego dokumentu zamieszczono pełny wykaz wskaźników objętych monitoringiem, jak i tych których poziom realizacji został osiągnięty na satysfakcjonującym poziomie.

UWAGI METODOLOGICZNE

Badanie monitoringowe *Regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020* prowadzono w okresie **od 22 lutego do 24 kwietnia 2018 r.** Objęto nim następujące rodzaje instytucji:

- podmioty ekonomii społecznej;
- Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej;
- Lokalne Grupy Działania;
- Bank Gospodarstwa Krajowego;
- jednostki samorządu terytorialnego;
- podstawowe jednostki organizacyjne pomocy społecznej;
- powiatowe urzędy pracy;
- wybrane wyższe uczelnie z terenu województwa śląskiego;
- Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach;
- Kuratorium Oświaty w Katowicach;
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych - Oddział Śląski.

W ramach monitoringu PES i OWES skorzystano z systemu *LimeSurvey*. Kwestionariusz ankiety online dla podmiotów ekonomii społecznej udostępniono 9 marca 2018 r. na stronie internetowej ROPS, pod adresem: <http://rops-katowice.pl/ankiety/>. Równolegle Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego oraz Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej informowały o badaniu za pomocą poczty elektronicznej, a także w drodze kontaktu bezpośredniego i telefonicznego, korzystając z posiadanych baz danych poszczególnych PES. Ostatnia ankieta ujęta w analizie została zapisana w systemie 24 kwietnia 2018 r.

Ankiety wypełnione w całości uzyskano od 452 podmiotów ekonomii społecznej, w tym 242 stowarzyszeń, 89 fundacji, 53 spółdzielni socjalnych, 17 Klubów Integracji Społecznej, 10 Centrów Integracji Społecznej. Jednocześnie pozyskano dane nt. stanu sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim od 6 Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej oraz 10 Lokalnych Grup Działania. Z kolei informacji w zakresie wsparcia zwrotnego udzielonego PES i PS dostarczył Bank Gospodarstwa Krajowego.

Wśród badanych jednostek samorządu terytorialnego znalazły się urzędy miast/gmin, starostwa powiatowe oraz Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego. W ramach monitoringu JST stosowano dwa rodzaje narzędzi: ankiety internetowe udostępniane za pośrednictwem systemu *LimeSurvey* oraz arkusze wskaźników w postaci plików programu *Excel*. Pierwsze z ww. narzędzi skierowano do: urzędów miast/gmin, starostw powiatowych, ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz powiatowych urzędów pracy, natomiast drugie do: Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, wybranych wyższych uczelni, Kuratorium Oświaty w Katowicach oraz do Śląskiego Oddziału Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Wśród urzędów miast/gmin można wyróżnić podmioty działające w gminach powiatów ziemskich oraz w miastach na prawach powiatów. Te ostatnie są szczególnie godne uwagi, gdyż realizują zadania zarówno gminy, jak i powiatu. Dlatego też w wynikach niniejszego badania były ujmowane przy obu rodzajach JST.

Badanie jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego rozpoczęło się 28 lutego 2018 r. i miało trwać do 22 marca 2018 r. W tym czasie ze 184 podmiotów objętych badaniem ankiety zawierające pełny zestaw odpowiedzi przysłało 131, tj. 71,2%. W celu podniesienia stopy zwrotu do pozostałych JST wysłano monit mailowy. Do dnia 3 kwietnia 2018 r. otrzymano 141 pełnych odpowiedzi. Ostateczna stopa zwrotu wyniosła zatem 76,6%.

Do podstawowych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej zaliczane są gminne ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie działające w powiatach ziemskich oraz miejskie ośrodki pomocy rodzinie funkcjonujące w miastach na prawach powiatu². W województwie śląskim istnieją 184 tego rodzaju jednostki (148 GOPS-ów, 17 PCPR-ów i 19 MOPR-ów). Podobnie, jak w przypadku urzędów miast w miastach na prawach powiatu, miejskie ośrodki pomocy rodzinie realizują zadania obydwu szczebli samorządu terytorialnego. Dlatego też w niniejszym raporcie są ujmowane w ramach każdego z nich.

Okres badania podstawowych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej przewidziano na 22 lutego do 9 marca 2018 r. W wyżej wymienionym okresie do ROPS wpłynęły 103 ankiety wypełnione w całości. Dało to stopę zwrotu na poziomie 56,0%. W celu jej podniesienia zastosowano monit mailowy. W jego rezultacie do 27 marca 2018 r. roku Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego otrzymał pełne ankiety od 134 podstawowych JOPS, tj. od 72,8% tego rodzaju jednostek.

W województwie śląskim działa 31 powiatowych urzędów pracy. Badanie PUP-ów przewidziane było w okresie od 22 lutego do 9 marca 2018 r. W przewidzianym terminie do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego wpłynęły 22 odpowiedzi czyli 71% oczekiwanych zwrotów. Do pozostałych tego rodzaju instytucji wystosowano monit mailowy, w którego wyniku do 28 marca 2018 r. stopa wzrostu podniosła się do poziomu 83,9%.

W ramach monitoringu RPRES wysłano również kwestionariusze ankietowe do 24 publicznych i niepublicznych szkół wyższych ujętych na stronie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego <http://www.nauka.gov.pl>. oraz w systemie POL-on (<https://polon.nauka.gov.pl>). Stanowiły one wycinek wszystkich uczelni działających na terenie województwa śląskiego wybrany ze względu na profil kształcenia. Do badania wybrano szkoły, których charakter kształcenia był zbliżony z badaną tematyką, w szczególności: uniwersytety, uczelnie ekonomiczne i techniczne. Zrezygnowano natomiast z ankietowania szkół wyższych o profilach: artystycznych, medycznych i teologicznych.

² W rzeczywistości stosowane jest różne nazewnictwo, zwłaszcza w przypadku ośrodków pomocy społecznej. Niniejszy podział odzwierciedla zakresy zadań określone ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1769 z późn. zm.).

Badane podmioty wypełniały przygotowane dla nich arkusze wskaźników. Termin badania wyższych uczelni zaplanowano na okres od 23 lutego do 12 marca 2018 r. W celu zwiększenia stopy zwrotów, uwzględniając specyfikę funkcjonowania tego rodzaju instytucji, ankiety do wyższych uczelni skierowano pocztą elektroniczną i tradycyjną (listy polecone). W zaplanowanym okresie otrzymano odpowiedzi z 9 podmiotów. Do pozostałych 15 uczelni wystosowano monit telefoniczny. W jego wyniku uzyskano 4 dodatkowe odpowiedzi, co pozwoliło uzyskać stopę zwrotu na poziomie 54,2%.

Wśród uczelni objętych badaniem odpowiedzi przysłały (w kolejności alfabetycznej):

- Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie,
- Akademia Polonijna w Częstochowie,
- Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej,
- Bielska Wyższa Szkoła im. Józefa Tyszkiewicza w Bielsku-Białej,
- Górnośląska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości im. Karola Goduli w Chorzowie,
- Politechnika Częstochowska w Częstochowie,
- Politechnika Śląska w Gliwicach,
- Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach,
- Uniwersytet Śląski w Katowicach,
- Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej,
- Wyższa Szkoła Finansów i Prawa w Bielsku-Białej,
- Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Bielsku-Białej,
- Wyższa Szkoła Nauk Stosowanych w Rudzie Śląskiej.

Pozostałym instytucjom objętym badaniem monitoringowym RPRES (Urzędowi Marszałkowskiemu Województwa Śląskiego, Wojewódzkiemu Urzędowi Pracy w Katowicach, Kuratorium Oświaty w Katowicach oraz Państwowemu Funduszowi Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych - Oddziałowi Śląskiemu) przesłano do wypełnienia arkusze wskaźników wg indywidualnie ustalanych terminów. Odpowiedzi uzyskano od wszystkich podmiotów z tej grupy.

W związku z przekształceniem w 2015 roku „Wieloletniego regionalnego planu działań na rzecz promocji i upowszechnienia ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie śląskim na lata 2012 – 2020” w „Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020”, podczas monitoringu zachodzi konieczność zróżnicowania okresów, w których monitorowane są poszczególne wskaźniki. Od 2016 roku monitoring obejmuje **wartości osiągnięte w danym roku**, które są kumulowane z wartościami osiągniętymi w poprzednich okresach lub **według stanu na koniec roku** (w przypadku wskaźników, których wartości nie podlegają sumowaniu).

Warto zwrócić uwagę na wskaźniki zawarte w Programie w związku z zapisami KPRES, które mają charakter procentowy. Ze względu na trudności w objęciu badaniem całej populacji (np. JST), nie jest możliwe podanie rzeczywistego stopnia realizacji wartości docelowej wskaźnika. W związku z tym wskaźniki o zmiennej podstawie obliczania wartości procentowej zostały podane liczbowo oraz jako

procent z grupy podmiotów, od których pozyskano informacje w danym roku. Przypadki te oznaczono symbolem *a*.

W niniejszym raporcie poziom wskaźników został obliczony w odniesieniu do faktycznej liczby podmiotów, które odpowiedziały na ankiety ROPS. W przypadku, gdy podmiot nie udzielił odpowiedzi na dane pytanie występuje tzw. brak danych. W takiej sytuacji stopień realizacji wskaźnika jest określany jako odsetek ważnych odpowiedzi, tj. nie są brane pod uwagę braki danych.

Opis ogólnej sytuacji przedsiębiorczości społecznej w regionie został sporządzony przede wszystkim na podstawie danych zastanych, dostępnych w różnego rodzaju rejestrach i sprawozdaniach, które są publikowane za różne okresy (przykładowo w przypadku WTZ i ZAZ na dzień sporządzenia raportu nie były dostępne statystyki za rok 2017).

OPIS OGÓLNEJ SYTUACJI PRZEDSIĘBIORCZOŚCI SPOŁECZNEJ W REGIONIE

Podmioty ekonomii społecznej odpowiadają na potrzebę zatrudniania osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji życiowej, w tym długotrwale bezrobotnych czy niepełnosprawnych. Mogą także uzupełniać towary i usługi oferowane przez rynek i państwo oraz przyczyniać się do rozwiązywania różnego rodzaju problemów społecznych.

Ekonomia społeczna to sfera aktywności obywatelskiej, która poprzez działalność ekonomiczną i działalność pożytku publicznego służy: integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej (na rzecz interesu ogólnego) oraz rozwojowi lokalnemu³.

Ekonomia społeczna nie rozwiązuje wszystkich problemów społecznych i gospodarczych, może jednak zająć ważne miejsce w nowej polityce integracji społecznej, wedle której *jednostki, środowiska i społeczności zagrożone ubóstwem i wykluczeniem otrzymują szanse, możliwości i zasoby niezbędne do pełnego uczestnictwa w życiu ekonomicznym, społecznym i kulturowym oraz osiągnięcia poziomu i jakości życia na godziwym poziomie⁴.*

Rolę koordynatora ekonomii społecznej w województwie śląskim pełni Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego. Działania koordynacyjne w przedmiotowym obszarze podejmowane są przede wszystkim w ramach projektu „Współpraca się opłaca – koordynacja sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim”, realizowanego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (Oś priorytetowa IX Włączenie społeczne, Działanie 9.3 Rozwój ekonomii społecznej w regionie, Poddziałanie 9.3.2 Koordynacja sektora ekonomii społecznej – tryb pozakonkursowy).

Celem projektu jest wzmocnienie roli przedsiębiorczości społecznej poprzez koordynację i realizację *Regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020.*

Dzięki przedsięwzięciu możliwa jest realizacja działań polegających na:

- tworzeniu regionalnej sieci współpracy OWES,
- inicjowaniu współpracy na rzecz ekonomii społecznej i wyznaczaniu kierunków jej rozwoju,
- kreowaniu i promocji marki ekonomii społecznej w regionie, w tym w zakresie stosowania odpowiedzialnych zamówień publicznych.

Grupę docelową projektu stanowią instytucje wsparcia ekonomii społecznej, w szczególności Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej, podmioty ekonomii społecznej, jednostki samorządu terytorialnego, instytucje pomocy i integracji społecznej, publiczne służby zatrudnienia, przedsiębiorcy, media.

³ „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej”, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2014, s. 21.

⁴ Ibidem, s. 15.

Rysunek 1. Podmioty ekonomii społecznej.

Przedsiębiorstwa społeczne

- w tym spółdzielnie socjalne

Podmioty reintegracyjne realizujące usługi reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

- CIS i KIS
- ZAZ i WTZ

Organizacje pozarządowe, podmioty, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, spółki non-profit, o ile udział sektora publicznego w danej spółce wynosi nie więcej niż 50%

Spółdzielnie, których celem jest zatrudnienie, tj. spółdzielnie pracy, inwalidów i niewidomych

Źródło: Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020 z dnia 9 stycznia 2018 roku.

Przedsiębiorstwa społeczne

Przedsiębiorstwo społeczne to podmiot, który łączy cechy przedsiębiorstwa rynkowego oraz organizacji społecznej. Tego typu „firma społeczna” prowadzi działalność gospodarczą, jednak realizuje wyznaczone sobie cele społeczne, w które inwestuje wypracowane nadwyżki finansowe (zysk). Szczegółowe wymogi, jakie powinno spełniać PS określają „Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020”. Nowelizacja ww. Wytycznych zawiera opis sposobu weryfikacji statusu przedsiębiorstwa społecznego i obowiązek tworzenia listy tychże podmiotów. Weryfikacji dokonują Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej, a w razie wątpliwości Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej⁵.

Szczególną grupę przedsiębiorstw społecznych stanowią spółdzielnie socjalne⁶. Tworzą je w większości osoby zagrożone marginalizacją ze względu na bezrobocie, niepełnosprawność czy

⁵ Lista zweryfikowanych przedsiębiorstw społecznych jest dostępna na stronie: <https://es.rops-katowice.pl/baza-pes/>.

⁶ Proces weryfikacji czy spółdzielnia socjalna spełnia warunki przedsiębiorstwa społecznego przebiega inaczej niż w przypadku innych podmiotów ekonomii społecznej. Zob. *Rekomendacje Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dotyczące sporządzenia listy przedsiębiorstw społecznych (PS)*.

zaburzenia psychiczne, mające trudności ze znalezieniem pracy. Zatrudnienie w spółdzielniach socjalnych jest dla nich szansą na aktywizację społeczną i zawodową, integrację, podniesienie kwalifikacji.

Pod koniec sierpnia 2017 r. do Sejmu RP trafił rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o spółdzielniach socjalnych oraz niektórych innych ustaw. Ostatecznie uchwalono go 15 grudnia 2017 r., opublikowany został 30 grudnia, a nowe przepisy weszły w życie 31 marca 2018 roku. Ze zmian w funkcjonowaniu spółdzielni socjalnych, warto wspomnieć, że od 31 marca 2018 r. do założenia spółdzielni socjalnej potrzebne są trzy osoby (nadal spółdzielnia socjalna docelowo jest podmiotem, gdzie współpracuje ze sobą co najmniej pięciu członków). Nowelizacja uelastycznia m.in. zasady uzyskiwania członkostwa w spółdzielniach socjalnych przez osoby niezagrożone wykluczeniem społecznym, a także reguluje zawieranie konsorcjów między spółdzielniami socjalnymi, a także spółdzielniami i innymi podmiotami.

Zwiększa się liczba spółdzielni socjalnych w regionie, jednak szacuje się, że co czwarta z nich założona w latach 2015-2017 nie przetrwała na rynku.

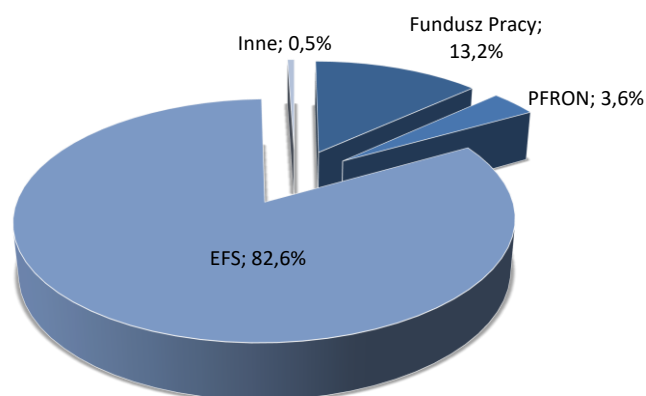
W Ogólnopolskim Katalogu Spółdzielni Socjalnych⁷ na koniec 2017 roku widniało **157** spółdzielni z województwa śląskiego. Na podstawie informacji przekazanych przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej i ogólnodostępnych wykazów, liczbę aktywnych wówczas spółdzielni socjalnych w regionie szacuje się na **146**.

W latach 2015-2017 powstało około 109 nowych spółdzielni socjalnych, natomiast do tego czasu ich liczbę szacowano na 101. Wynika z tego, że liczba obecnie funkcjonujących spółdzielni powinna wynosić około 210, podczas gdy jest szacowana na 146-157, co oznacza że w okresie dwóch ostatnich lat przetrwało około 70-75% utworzonych spółdzielni.

Z badań prowadzonych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego wynika, że w latach 2014-2017 w przedsiębiorstwach społecznych stworzono w wyniku udzielonych dofinansowań **933** miejsca pracy, tj. nieco ponad połowę wartości założonej do osiągnięcia do 2020 roku. Miejsca te w zdecydowanej większości (82,6%) zostały dofinansowane przez OWES ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Dotychczas 11,8% z dofinansowanych miejsc pracy utrzymało się dłużej niż 1 rok.

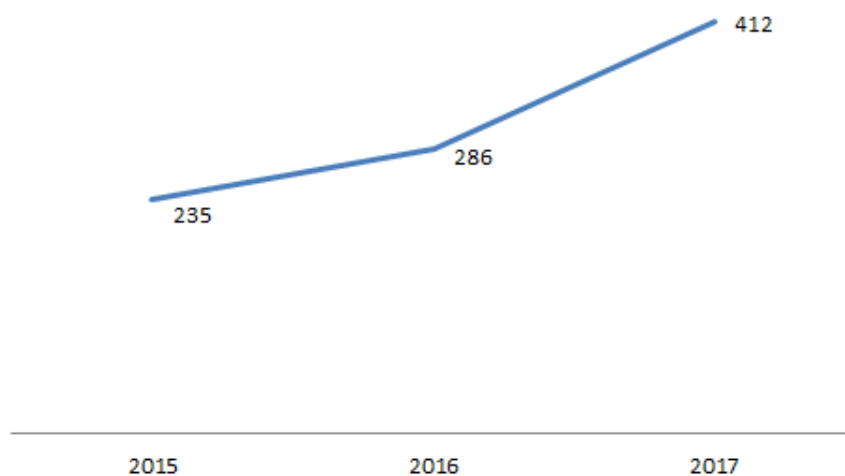
⁷ Rozbudowa, aktualizacja i promocja katalogu odbywa się w ramach projektu „Silna spółdzielnia socjalna to silna rodzina” współfinansowanego ze środków FIO 2017 Priorytet 2 - Aktywne społeczeństwo, kierunek działania - Rozwój przedsiębiorczości społecznej, zob. <http://www.spoldzielniesocjalne.org/opis.htm> [dostęp: 13.06.2018 r.].

Wykres 1. Struktura miejsc pracy powstałych w PS w wyniku udzielonych dofinansowań w latach 2014-2017 roku.

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na podstawie badań własnych.

Wykres 2. Liczba miejsc pracy powstałych w PS w wyniku udzielonych dofinansowań w latach 2015-2017⁸.

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na podstawie badań własnych.

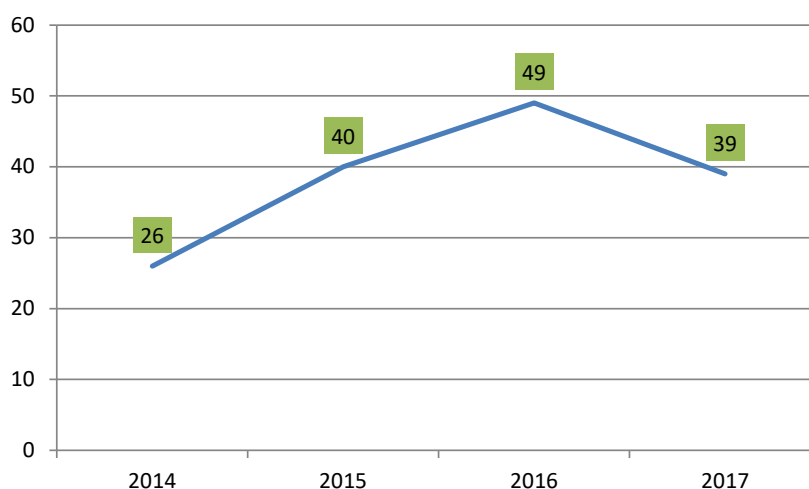
Przedsiębiorstwa społeczne i podmioty ekonomii społecznej stosunkowo chętnie korzystają z preferencyjnych pożyczek, które pozwalają sfinansować m.in. rozpoczęcie działalności, zakup nowych środków trwałych, pokrycie kosztów bieżącej działalności przedsiębiorstwa, tworzenie

⁸ Uwaga: dane za rok 2015 zawierają cząstkowe dane za rok 2014, w tym przekazane przez OWES wyłonione w ramach konkursów nr 1/POKL/7.2.2/2012 i 2/POKL/7.2.2/2012 dla każdego z 4 subregionów województwa (funkcjonujące do czerwca 2015 r.).

nowych miejsc pracy, wdrażanie nowych rozwiązań technologicznych. W latach 2014-2017 Towarzystwo Inwestycji Społeczno-Ekonomicznych udzieliło przedsiębiorstwom społecznym i podmiotom ekonomii społecznej z województwa śląskiego 154 pożyczek na łączną kwotę 13 155 170,4 zł, z czego wg stanu na koniec 2017 roku zwrócono 2 177 137 zł (zaledwie jedna pożyczka otrzymała status zagrożonej).

W 2017 roku z pożyczek na łączną kwotę 3 286 100 zł skorzystało 39 podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych z województwa śląskiego.

Wykres 3. Liczba pożyczek udzielonych PES i PS z województwa śląskiego przez TISE w latach 2014-2017.

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na podstawie danych BGK.

W grudniu 2016 r. TISE podpisało z Bankiem Gospodarstwa Krajowego umowę dotyczącą prowadzenia przez TISE preferencyjnego funduszu pożyczkowego dla podmiotów ekonomii społecznej. Środki przeznaczone na pożyczki pochodzą z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój oraz wkładu własnego TISE⁹.

Pożyczki są przeznaczone dla podmiotów ekonomii społecznej zatrudniających do 250 osób: spółdzielni socjalnych, organizacji pozarządowych, spółdzielni pracy, inwalidów i niewidomych, kościelnych osób prawnych, spółek non-profit, podmiotów reintegracyjnych: Centrów Integracji Społecznej, Klubów Integracji Społecznej, Zakładów Aktywności Zawodowej i Warsztatów Terapii Zajęciowej.

⁹ Zob.: <https://tise.pl/offers/preferencyjna-pozyczka-dla-podmiotow-ekonomii-spoecznej/> [odczyt: 14.06.2018 r.].

Mogą się o nie ubiegać zarówno start-upy społeczne – organizacje, które rozpoczęły działalność nie wcześniej niż 12 miesięcy przed dniem podpisania umowy pożyczkowej, jak i podmioty ekonomii społecznej działające na rynku dłużej niż rok.

Pożyczki udzielane są w przez TISE w 4 makroregionach Polski:

I – woj. kujawsko-pomorskie, łódzkie, mazowieckie;

II – woj. lubelskie, podlaskie, podkarpackie;

IV – woj. pomorskie, warmińsko-mazurskie, zachodniopomorskie;

V – woj. małopolskie, śląskie, świętokrzyskie.

W makroregionie **III** (woj. dolnośląskie, lubuskie, opolskie, wielkopolskie) pożyczek udziela Fundusz Regionu Wałbrzyskiego.

Podmioty reintegracyjne

Centra Integracji Społecznej

Centra Integracji Społecznej świadczą usługi na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Ich działalność obejmuje:

1. kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiągnięcie pozycji społecznych dostępnych osobom niepodlegającym wykluczeniu społecznemu;
2. nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych;
3. naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem, zwłaszcza przez możliwość osiągnięcia własnych dochodów przez zatrudnienie lub działalność gospodarczą;
4. uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi.

Tworzenie, organizację i funkcjonowanie Centrów Integracji Społecznej określa ustawa o zatrudnieniu socjalnym z 13.06.2003 r. (Dz. U. z 2016 r., poz. 1828 ze zm.). Status Centrum nadaje wojewoda właściwy ze względu na miejsce funkcjonowania Centrum, w drodze decyzji administracyjnej, na podstawie wniosku, o którym mowa w art. 4 ww. ustawy.

Centrum Integracji Społecznej mogą utworzyć:

- jednostki samorządu terytorialnego w formie:
 - jednostki budżetowej,
 - samorządowego zakładu budżetowego,
- organizacje pozarządowe,
- osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego,

- spółdzielnie socjalne zakładane przez podmioty, o których mowa w art. 4 ust. 2 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych, tj. organizacje pozarządowe w rozumieniu przepisów o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie lub jednostki samorządu terytorialnego oraz kościelne osoby prawne.

W 2017 r. na terenie województwa śląskiego działały **23** Centra Integracji Społecznej, ulokowane w: Łazach, Mikołowie, Jaworznie, Tychach, Zawierciu (2), Świętochłowicach, Częstochowie (3), Dąbrowie Górniczej, Koniecpolu, Bytomiu, Bielsku-Białej, Jeleśni, Kłomnicach, Kozach, Żywcu, Witowie, Poraju, Myszkowie, Godowie, Żorach.

Były one prowadzone przez:

- jednostki samorządu terytorialnego – 8,
- stowarzyszenia – 8,
- fundacje – 6,
- spółdzielnię socjalną – 1.

W 2017 r. powstały 4 Centra Integracji Społecznej – **w Witowie** (prowadzone przez stowarzyszenie), **Poraju** (prowadzone przez JST), **Godowie** (prowadzone przez stowarzyszenie), **Żorach** (prowadzone przez JST). Z rejestru zostało natomiast wykreślone Centrum Integracji Społecznej **w Częstochowie** (funkcjonujące przy spółdzielni socjalnej) oraz Centrum Integracji Społecznej **w Bytomiu** (działające przy stowarzyszeniu).

W latach 2016-2017 wzrosła liczba Centrów Integracji Społecznej oraz osób objętych reintegracją zawodową i społeczną, które ukończyły zajęcia w CIS.

W ciągu roku w zajęciach CIS (dot. 19 CIS uwzględnionych w sprawozdaniu CIS za I-XII 2017) uczestniczyło 1 796 osób, w większości długotrwale bezrobotnych (879). Wśród uczestników zajęć

W latach 2016-2017 spadła liczba osób, które pozytywnie zakończyły uczestnictwo w CIS usamodzielnionych ekonomicznie. W Centrach Integracji Społecznej coraz częściej aktywizowane są osoby, których usamodzielnienie ekonomiczne jest trudne.

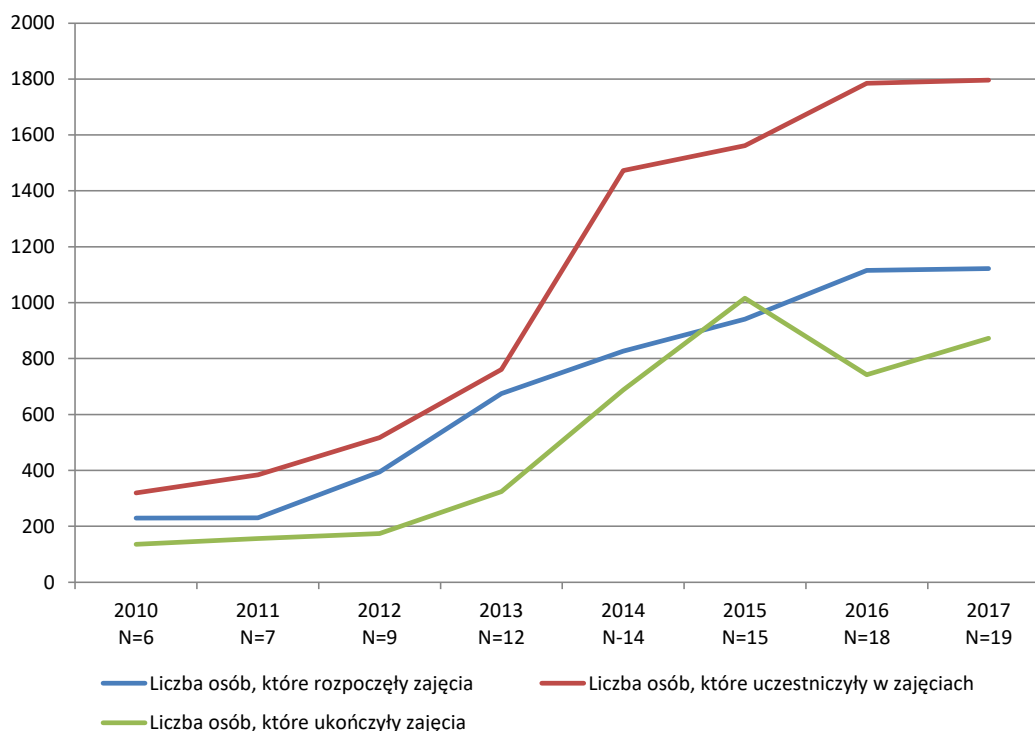
znalazło się 108 osób uzależnionych od alkoholu, 158 osób niepełnosprawnych, 94 bezdomne, 29 z chorobami psychicznymi. W ciągu roku zajęcia ukończyły 873 osoby, w tym 312 usamodzielnionych ekonomicznie, które w większości zostały zatrudnione u pracodawcy bez zatrudnienia wspieranego (263 uczestników). 10 uczestników CIS skierowano do pracy u pracodawcy w ramach zatrudnienia wspieranego, a 5 do pracy w Centrum.

Zmniejsza się liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem CIS, przy wzroście udziału innych kategorii osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (np. osób niepełnosprawnych).

W latach 2016-2017 liczba uczestników zajęć CIS utrzymywała się na podobnym poziomie (wzrost o 1%). Mimo, iż w obu latach dominującą kategorię uczestników zajęć stanowiły osoby długotrwale bezrobotne, w porównaniu do 2016 r. ich liczba zmniejszyła się o 26%. Wzrosła natomiast liczba osób niepełnosprawnych objętych reintegracją społeczną i zawodową (o 56%). Pozytywny aspekt stanowi zwiększenie (o 18%) liczby osób, które ukończyły zajęcia. Nie przełożyło się to jednak na lepsze efekty

w zakresie usamodzielnienia ekonomicznego. W latach 2016-2017 liczba osób usamodzielnionych ekonomicznie zmniejszyła się o 17% - w 2016 r. spośród osób, które ukończyły zajęcia blisko 51% usamodzielniało się ekonomicznie, rok później tylko niespełna 36%. Pojawiające się zmiany w strukturze uczestników CIS – zmniejszanie się udziału osób długotrwale bezrobotnych, wzrost liczby osób niepełnosprawnych objętych wsparciem – wiążą się z korzystną sytuacją na otwartym rynku pracy. W konsekwencji w Centrach Integracji Społecznej aktywizowane są osoby, których usamodzielnienie ekonomiczne jest coraz trudniejsze.

Wykres 4. Struktura uczestników objętych reintegracją społeczno-zawodową w Centrach Integracji Społecznej w województwie śląskim w latach 2010-2017.

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na podstawie danych Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach, Wydziału Polityki Społecznej (sprawozdania CIS za lata 2010-2017).

Uwaga: liczba osób, które uczestniczyły w zajęciach jest wyższa od liczby osób, które rozpoczęły zajęcia ze względu na możliwość kontynuowania uczestnictwa w zajęciach w okresie wykraczającym poza dany rok.

Bezrobocie w województwie śląskim od kilku lat sukcesywnie maleje. Według danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach, na koniec 2017 r. zarejestrowanych było 94 687 osób bezrobotnych, w tym 78 828 osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy, z czego 6 870 osób niepełnosprawnych.

Tabela 1. Liczba bezrobotnych w latach 2013-2017 w województwie śląskim.

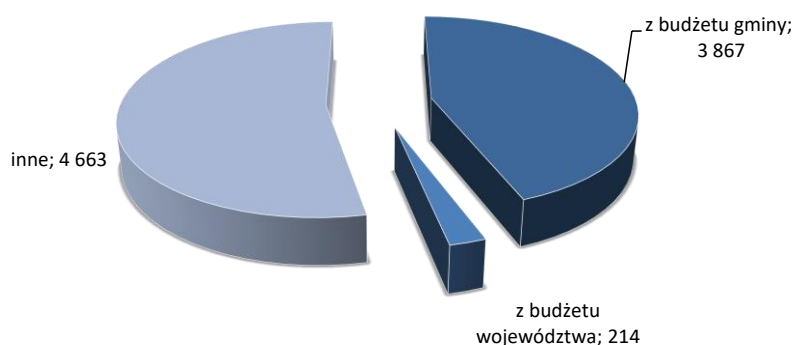
	Liczba osób bezrobotnych	Liczba osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy	Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych
2013	208 296	x	12 822
2014	175 675	150 043	11 855
2015	148 508	126 530	10 205
2016	119 981	100 963	8 344
2017	94 687	78 828	6 870

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach.

W 2017 r. Centra Integracji Społecznej zatrudniały przeciętnie 185 osób. CIS otrzymały 8 744 tys. zł dotacji, z czego 44,2% stanowiły środki z budżetów gmin, pozwalające sfinansować m.in. wynagrodzenia pracowników, utrzymanie lokalu czy zakup artykułów niezbędnych do prowadzenia zajęć reintegracji zawodowej. Z budżetu województwa było z kolei finansowane pierwsze wyposażenie CIS (w 2017 r. środki te stanowiły nieco ponad 2% w ogólnej strukturze dotacji). Inne źródła stanowiły ogółem ponad połowę otrzymanych przez CIS dotacji (53,3%).

Warto nadmienić, że działalność Centrów może być finansowana z dochodów z działalności wytwórczej, handlowej, usługowej oraz działalności wytwórczej w rolnictwie, środków Unii Europejskiej czy zasobów instytucji tworzącej Centrum, pochodzących ze zbiórek, darowizn lub innych źródeł.

Wykres 5. Struktura dotacji otrzymanych przez CIS w 2017 roku. według źródeł pochodzenia (w tys. zł).

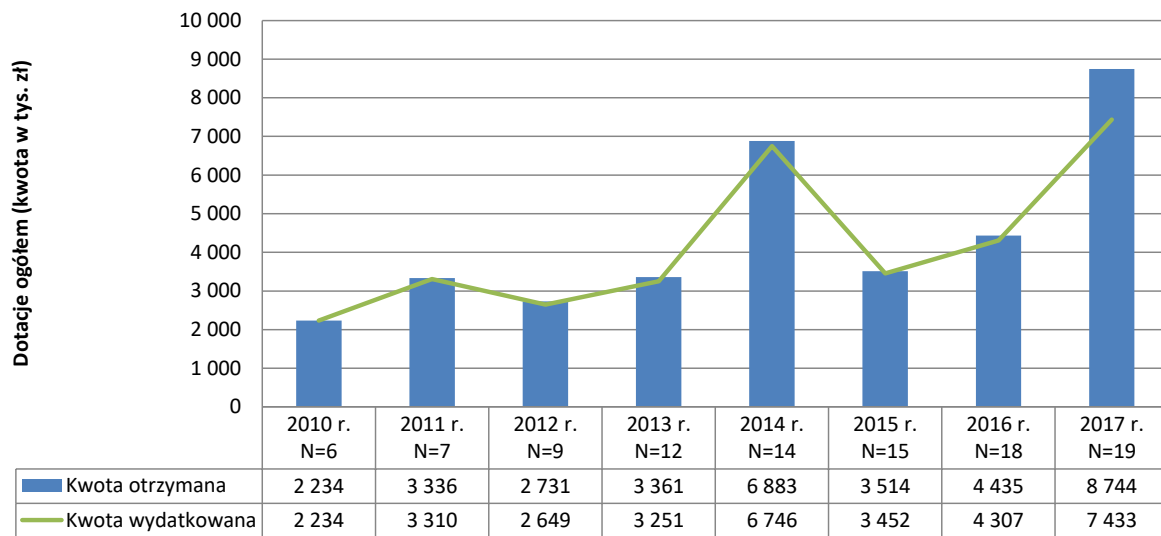
Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na podstawie danych Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach, Wydziału Polityki Społecznej (sprawozdania CIS za okres od 01.01.2017 do 31.12.2017 r.), N=19.

Na przestrzeni ostatnich lat można zaobserwować różnice w wysokości otrzymanych, jak i wydatkowanych przez Centra dotacji. W 2014 roku kwota otrzymanych, jak i wydatkowanych dotacji wzrosła dwukrotnie, przy znacznym wzroście kategorii „innych” dotacji, co mogło być spowodowane kończąca się perspektywą finansową 2007-2013¹⁰. W 2015 roku kwoty dotacji spadły do poziomu z roku 2013. Kolejny znaczący wzrost odnotowano w 2017 roku – w stosunku do roku wcześniejszego wartość otrzymanych dotacji ogółem wzrosła niemal dwukrotnie, a wydatkowanych o blisko ¾. Warto zauważyć że spośród otrzymanych środków 15% nie zostało wydatkowanych¹¹.

¹⁰ Okres kwalifikowalności wydatków rozpoczął się z dniem 1 stycznia 2007 i zakończył 31 grudnia 2015 r.

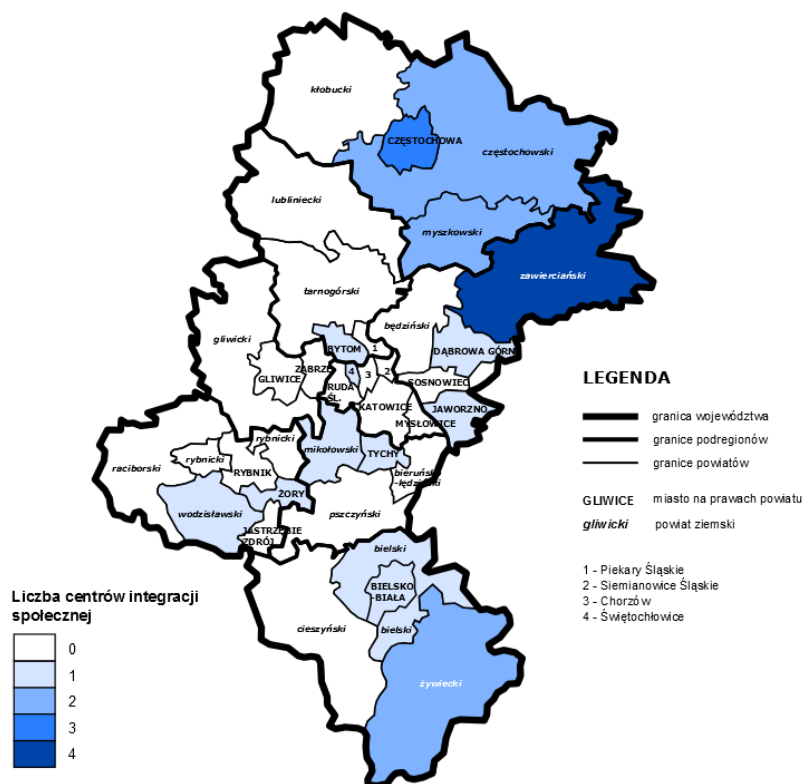
¹¹ Środki otrzymane z budżetu gminy zostały rozliczone w całości, z budżetu województwa w 98%, zaś z innych źródeł w 72%.

Wykres 6. Wykorzystanie dotacji przez Centra Integracji Społecznej w latach 2010-2017.

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na podstawie danych Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach, Wydziału Polityki Społecznej (sprawozdania CIS za lata 2010-2017).

Rysunek 2. Centra Integracji Społecznej w województwie śląskim w 2017 roku.

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

Kluby Integracji Społecznej

Reintegracja społeczna i zawodowa osób, które podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić podstawowych potrzeb życiowych może odbywać się również w Klubach Integracji Społecznej. Podstawą działania tego typu podmiotu jest ustawa o zatrudnieniu socjalnym. W Klubach mogą być organizowane działania mające na celu pomoc uczestnikom w znalezieniu pracy, prace społecznie użyteczne, roboty publiczne, poradnictwo prawne, działalność samopomocowa w zakresie zatrudnienia, spraw mieszkaniowych i socjalnych czy staże.

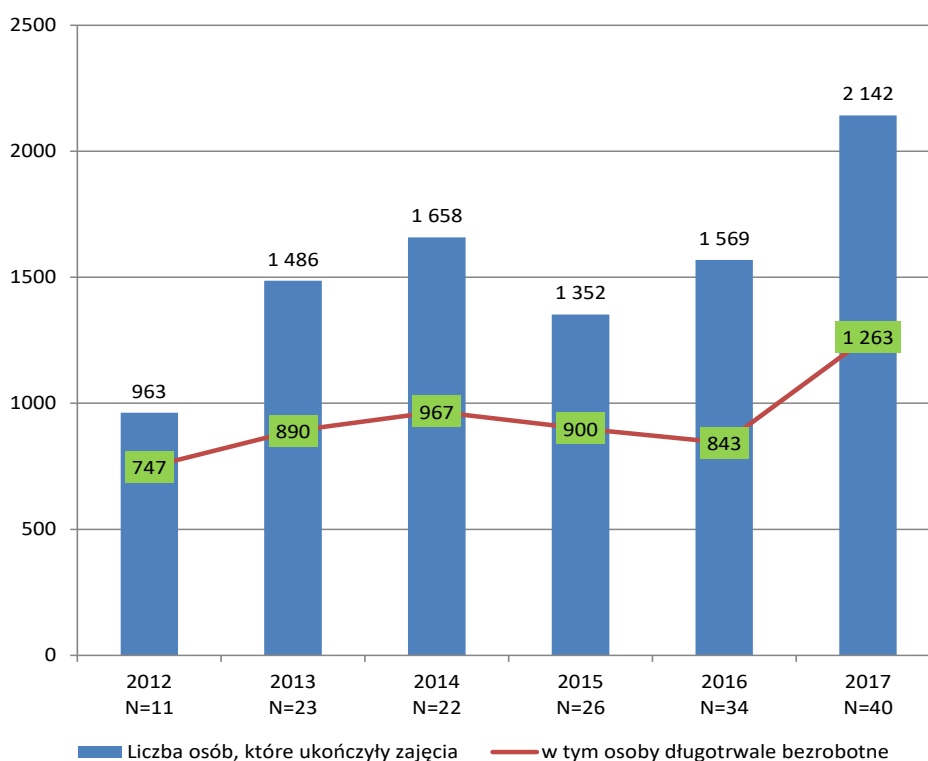
W Rejestrze Klubów Integracji Społecznej w województwie śląskim, prowadzonym na podstawie art. 18a ustawy o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. 2016 r. poz. 1828 ze zm.), w 2017 r. znajdowały się **44** tego typu podmioty – w tym po 2 w Bielsku-Białej, Katowicach i Pszczynie (stan rejestru na: 09.03.2018 r.). W 2017 r.

W województwie śląskim systematycznie wzrasta liczba Klubów Integracji Społecznej oraz osób, które ukończyły zajęcia w KIS.

powstały 4 nowe Kluby – po jednym w **Bierach, Czeladzi, Ujsolach i Wiśle** – prowadzone odpowiednio przez fundację, stowarzyszenie, ośrodki pomocy społecznej. Z Rejestru wykreślono natomiast KIS w **Łazach**.

Za okres I-XII 2017 r. sprawozdało się 40 Klubów Integracji Społecznej. Zgodnie z przekazanymi danymi, zajęcia w KIS ukończyły 2 142 osoby, z czego 1 263 długotrwale bezrobotne, 406 osób niepełnosprawnych, 181 uzależnionych od alkoholu. 1 641 uczestników wzięło udział w zajęciach edukacyjnych, 1 212 skorzystało z poradnictwa psychologicznego, 268 z poradnictwa prawnego. W zajęciach terapeutycznych grupowych uczestniczyło 749 osób, z kolei w indywidualnych – 408. Z doradztwa i szkoleń w zakresie prowadzenia samodzielnej działalności gospodarczej skorzystało 317 osób, a w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej w formie spółdzielni socjalnej 298. Szkoleniami zawodowymi objęto 803 uczestników.

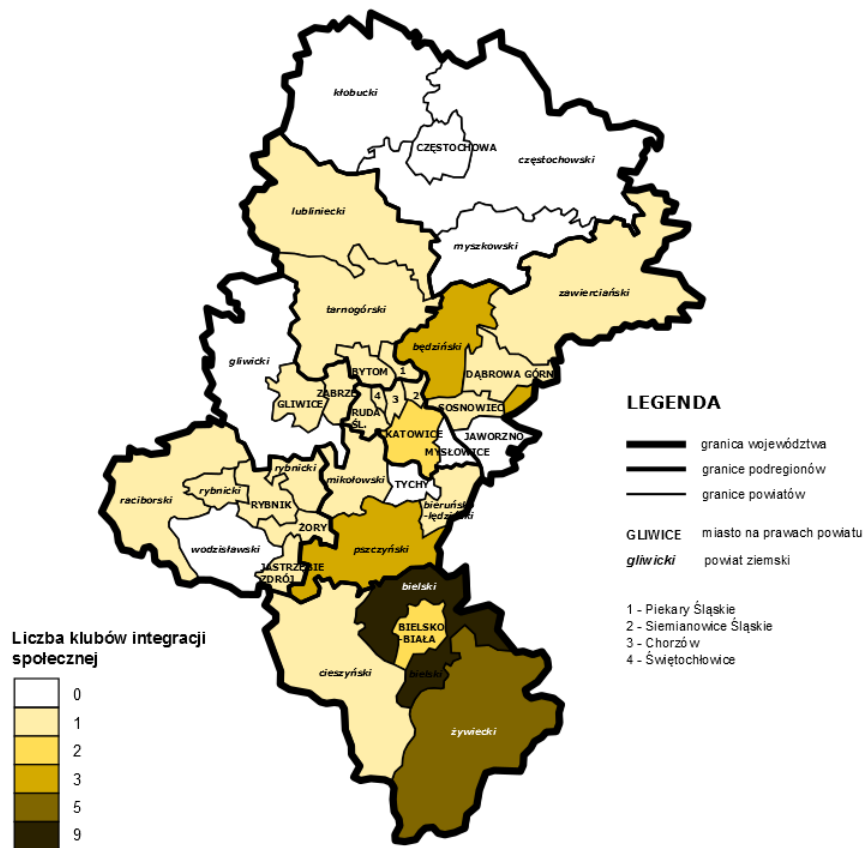
Wykres 7. Osoby, które ukończyły zajęcia w KIS w województwie śląskim w latach 2012-2017.

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na podstawie danych Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach, Wydziału Polityki Społecznej (sprawozdania KIS za lata 2012-2017).

Po zakończeniu zajęć w KIS w 2017 roku, zatrudnienie u pracodawcy podjęto 416 osób, 397 uczestników zostało skierowanych do prac społecznie użytecznych, natomiast 22 do CIS. 5 uczestników zdecydowało się na założenie własnej działalności gospodarczej, w tym 1 w formie spółdzielni socjalnej.

Rysunek 3. Kluby Integracji Społecznej w województwie śląskim w 2017 roku.

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

Zakłady Aktywności Zawodowej

Zakłady Aktywności Zawodowej mają na celu zatrudnianie oraz kompleksową rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym i umiarkowanym, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną, a także przygotowanie ich do życia w otwartym środowisku oraz pomoc w realizacji pełnego, niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia na miarę ich indywidualnych możliwości.

ZAZ może zostać utworzony przez gminę, powiat, fundację, stowarzyszenie lub inną organizację społeczną, której statutowym zadaniem jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych.

Warunki utworzenia i finansowania działalności ZAZ zostały określone w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 lipca 2012 r. w sprawie zakładów aktywności zawodowej. Ich funkcjonowanie reguluje ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

W ostatnich 3 latach powstały 2 nowe Zakłady Aktywności Zawodowej. Od 2014 r. zatrudnienie osób niepełnosprawnych w ZAZ wzrosło o ok. 28%.

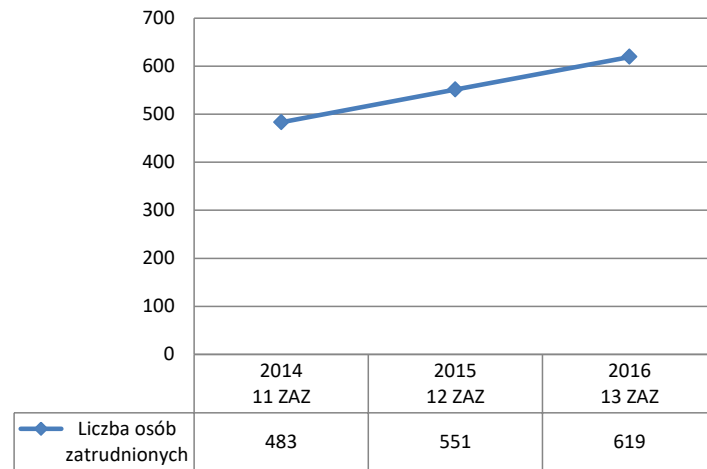
W 2016 i 2017 r. w regionie działało 13 Zakładów Aktywności Zawodowej, z czego 9 prowadzonych było przez organizacje społeczne – 5 przez stowarzyszenia, 1 przez fundację, 3 przez społeczne podmioty wyznaniowe. Pozostałe funkcjonowały w ramach jednostki samorządu terytorialnego. ZAZ zatrudniały według stanu na koniec 2016 r. łącznie 619 osób z orzeczeniem o niepełnosprawności¹². W tym samym roku opuściło je 65 osób (19 podjęło zatrudnienie, w tym 7 w Zakładzie Pracy Chronionej).

Śląskie ZAZ prowadzą działalność w zakresie usług gastronomicznych, szkoleniowych, hotelarskich, usług pralniczych, szwalniczych, dekoratorskich, krawieckich, poligraficznych, stolarskich, zagospodarowania i utrzymania terenów zielonych i leśnych, obsługi monitoringu oraz produkcji w gospodarstwach ogrodniczym i rolniczym¹³.

¹² GUS, Notatka informacyjna: „Centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej i warsztaty terapii zajęciowej, w 2016 roku”: http://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5490/6/5/1/centra_kluby_integracji_spolecznej_zaklady_aktynosci_zawodowej_i_warsztaty_terapii_zajeciowej_w_2016.pdf [odczyt: 15.06.2018 r.].

¹³ Zob. Zakłady Aktywności Zawodowej działające na terenie Województwa Śląskiego: <https://niepelnosprawni.slaskie.pl/content/zaklady-aktynosci-zawodowej-dzialajace-na-terenie-wojewodztwa-slaskiego> [odczyt: 15.06.2018 r.].

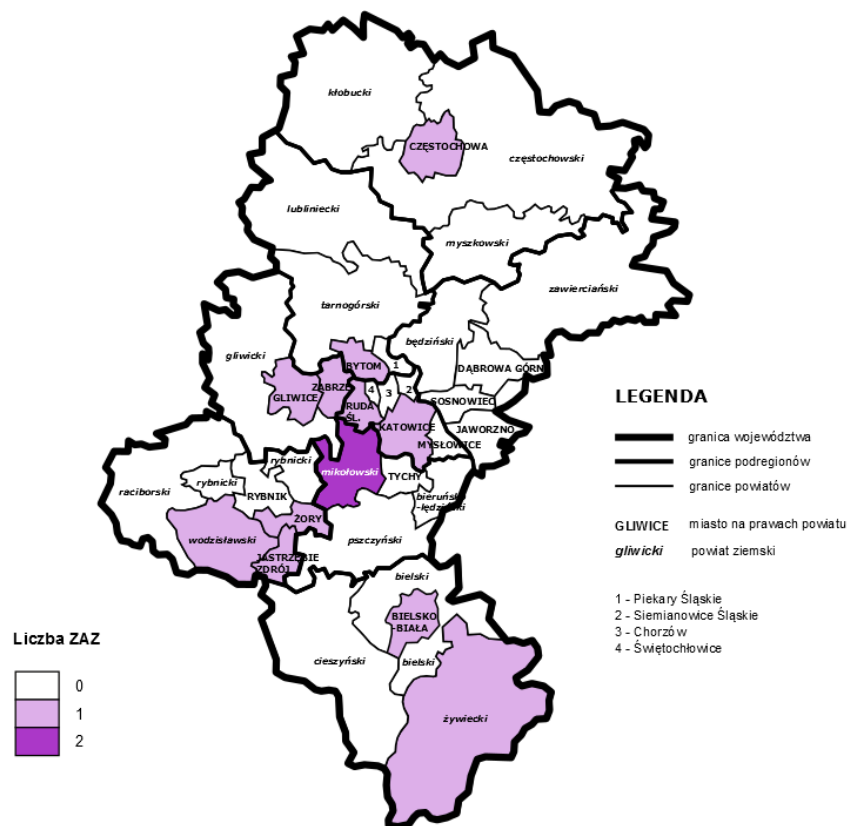
Wykres 8. Zatrudnienie osób niepełnosprawnych w Zakładach Aktywności Zawodowej w województwie śląskim w latach 2014-2016.

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na podstawie danych GUS oraz Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego.

Uwaga: na dzień sporządzenia raportu brak danych za rok 2017.

Rysunek 4. Zakłady Aktywności Zawodowej w województwie śląskim w 2017 r.

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

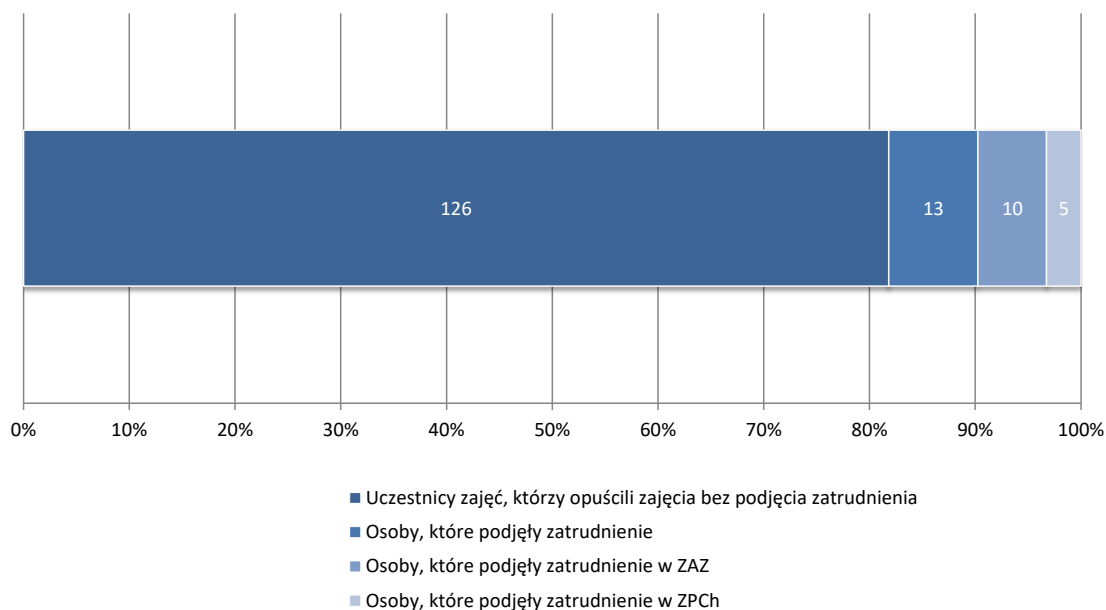
Warsztaty Terapii Zajęciowej

Warsztaty Terapii Zajęciowej to wyodrębnione organizacyjnie i finansowo placówki, stwarzające osobom niepełnosprawnym, niezdolnym do podjęcia pracy, możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Funkcjonowanie WTZ reguluje rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej oraz ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Warsztaty mogą być organizowane przez fundacje, stowarzyszenia lub inne podmioty. Na terenie województwa śląskiego funkcjonowało w 2017 r. **55** Warsztatów Terapii Zajęciowej, w tym 5 w Katowicach i po 2 w Bytomiu, Chorzowie, Gliwicach, Mikołowie, Sosnowcu i Zabrze. W stosunku do roku poprzedniego liczba WTZ nie uległa zmianie. 44 placówki były prowadzone przez organizacje społeczne, w większości stowarzyszenia – 30, 10 przez społeczne podmioty wyznaniowe, 4 przez fundacje. Pozostałe działały przy jednostkach samorządu terytorialnego. W 2016 roku w zajęciach oferowanych przez WTZ uczestniczyło **2 648** osób (tj. o 59 więcej niż rok wcześniej). Zatrudnienie podjęło 28 osób (spośród 154 uczestników, którzy opuścili zajęcia), w tym 10 w ZAZ i 5 w Zakładzie Pracy Chronionej.

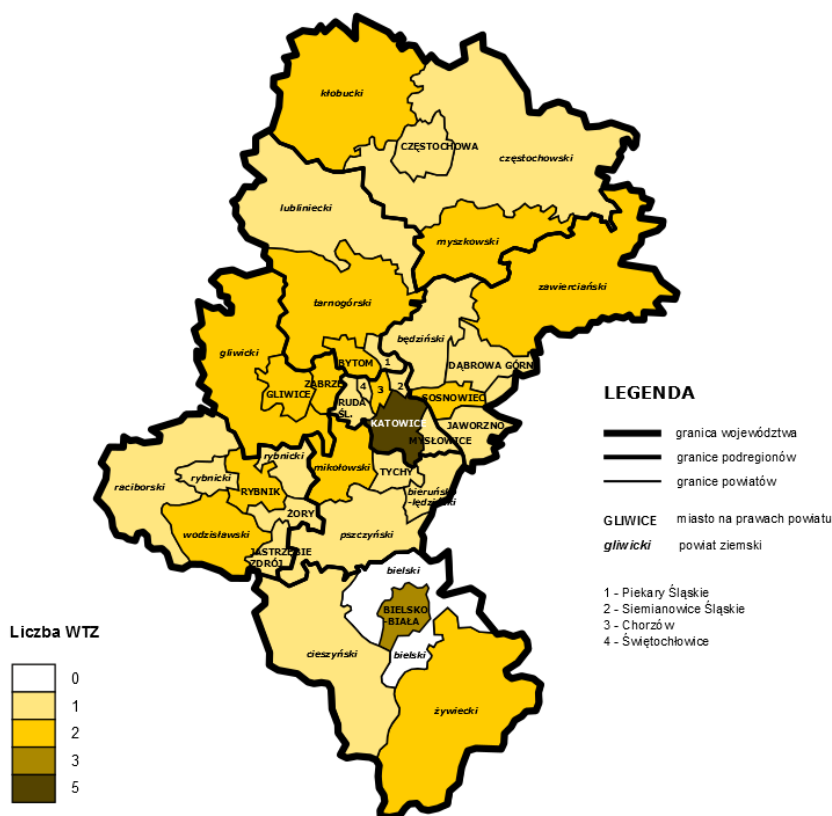
Wykres 9. Uczestnicy WTZ w województwie śląskim, którzy opuścili zajęcia w 2016 roku.

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na podstawie danych GUS.

Uwaga: na dzień sporządzenia raportu brak danych za rok 2017.

Rysunek 5. Warsztaty Terapii Zajęciowej w województwie śląskim w 2017 r.

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

W 2016 roku¹⁴ reintegracją społeczno-zawodową w województwie śląskim objęto w sumie **7 381** osób z różnych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób z niepełnosprawnościami, tj.:

- 1 785 uczestników zajęć CIS (w ciągu roku),
- 2 318 uczestników KIS (którzy rozpoczęli zajęcia),
- 619 osób niepełnosprawnych, zatrudnionych w ZAZ,
- 2 648 uczestników zajęć w WTZ (w ciągu roku).

W 2017 roku na terenie województwa śląskiego działało 135 jednostek reintegracji społeczno-zawodowej, które (wg stanu na koniec 2016 r.) aktywizowały 7 370 osób zagrożonych wykluczeniem, z których 1 335 podjęło zatrudnienie.

¹⁴ Uwaga: podsumowania w zakresie skali reintegracji społeczno-zawodowej w województwie śląskim dokonano za rok 2016, ponieważ na dzień sporządzenia raportu nie były dostępne statystyki w zakresie liczby uczestników ZAZ i WTZ w 2017 roku.

Po opuszczeniu podmiotów reintegracyjnych w 2016 roku zatrudnienie podjęto 716 osób, z tego w CIS 363, KIS 306, ZAZ 19, WTZ 28. Łącznie z osobami niepełnosprawnymi zatrudnionymi w ZAZ liczba osób zaktywizowanych zawodowo wyniosła **1 335**.

W 2017 roku w regionie funkcjonowało **135** jednostek reintegracji społeczno-zawodowej:

- 23 Centra Integracji Społecznej,
- 44 Kluby Integracji Społecznej,
- 13 Zakładów Aktywności Zawodowej,
- 55 Warsztatów Terapii Zajęciowej.

W latach 2016-2017 łączna liczba CIS, KIS, ZAZ, WTZ zwiększyła się zatem o 6 jednostek (tj. o 4,7%), przy czym liczba placówek nakierowanych na aktywizację osób z niepełnosprawnościami (ZAZ, WTZ) pozostała na tym samym poziomie.

Wyżej wymienione podmioty reprezentuje **Śląska Rada Podmiotów Reintegracyjnych**, w skład której wchodzi po dwóch przedstawicieli CIS, KIS, ZAZ i WTZ. Rada jest organem o charakterze opiniująco-doradczym, który działa na rzecz integrowania podmiotów ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym, zwiększania efektywności ich działań, tworzenia sieci współpracy i wymiany informacji oraz dobrych praktyk, a także wskazuje kierunki rozwoju polityki regionalnej w obszarze integracji społecznej¹⁵.

Spółdzielnie

Spółdzielnia jest *dobrowolnym zrzeszeniem nieograniczonej liczby osób, o zmiennym składzie osobowym i zmiennym funduszu udziałowym, które w interesie swoich członków prowadzi wspólną działalność gospodarczą*. Działa ona w oparciu o zapisy ustawy Prawo spółdzielcze.

W przypadku spółdzielni pracy przedmiotem gospodarczej działalności jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków, która jest niezbędna dla realizacji celu gospodarczego każdej spółdzielni pracy. W związku z tym spółdzielnia i wszyscy jej członkowie mają obowiązek nawiązywania stosunku pracy i pozostawania w nim. W KRS zarejestrowanych jest **129 spółdzielni pracy** z województwa śląskiego, z czego 70 w likwidacji [stan na: 13.06.2018 r.]. W Związku Lustracyjnym Spółdzielni Pracy¹⁶ zrzeszonych jest 15 tego typu jednostek z województwa śląskiego, z czego 5 w likwidacji. 3 spółdzielnie mają swoją siedzibę w Częstochowie, 2 w Katowicach, natomiast po 1 znajduje się w Chorzowie, Cieszynie, Gliwicach, Krzyżanowicach, Pszczynie, Raciborzu, Rudzie Śląskiej, Rybniku, Wodzisławiu Śląskim, Żywcu. Oferują one różnego rodzaju usługi, m.in. budowlane, elektryczne, dekarские, pralnicze, krawieckie, oświatowe, fryzjerskie i kosmetyczne, organizację imprez turystycznych, wynajem lokali, handel czy też produkcję tarcz szlifierskich, zabawek.

¹⁵ Zob. <http://es.rops-katowice.pl/slaska-rada-podmiotow-reintegracyjnych/>.

¹⁶ Związek Lustracyjny Spółdzielni pracy: <http://www.zlsp.org.pl/pl/> [odczyt: 13.06.2018 r.].

W spółdzielniach inwalidów i niewidomych zatrudniane są osoby niepełnosprawne w stopniu znacznym i umiarkowanym. Dają one pracę osobom z tzw. schorzeniami specjalnymi. Spółdzielnie te kładą duży nacisk na rehabilitację zawodową. W KRS widnieje **28 spółdzielni inwalidów**, z czego blisko 2/3 w likwidacji, a także **3 spółdzielnie niewidomych** (dwie w likwidacji/upadłości).

Warto zwrócić uwagę, że w regionie funkcjonuje **114 Zakładów Pracy Chronionej** również będących przedsiębiorstwami przystosowanymi do zatrudniania osób z wyższymi stopniami niepełnosprawności. Do ich głównych celów funkcjonowania należy nie tylko wypracowanie zysku, jak w każdej firmie, ale także aktywizacja zawodowa osób, które nie poradziłyby sobie na otwartym rynku pracy.

Sektor non-profit

W świetle ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie organizacjami pozarządowymi są: fundacje, stowarzyszenia, inne organizacje społeczne podobne do stowarzyszeń, działające jednak na mocy ustaw branżowych lub umów międzynarodowych, jak np. koła łowieckie, rady rodziców lub Polski Czerwony Krzyż, organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego, takie jak kółka rolnicze i koła gospodyń wiejskich, izby i zrzeszenia branżowe, cechy, organizacje samorządu zawodowego zawodów zaufania publicznego, organizacje pracodawców, związki zawodowe, partie polityczne.

Dodatkowo w ustawie wskazano grupę organizacji, które choć nie są organizacjami pozarządowymi zostały z nimi zrównane w zakresie uprawnień. Zaliczają się do nich osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego. Działalność pożytku publicznego może być prowadzona także przez spółdzielnie socjalne i tzw. spółki non-profit.

Mianem spółek non-profit określane są spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników¹⁷. Udział sektora publicznego w danej spółce powinien wynosić nie więcej niż 50%.

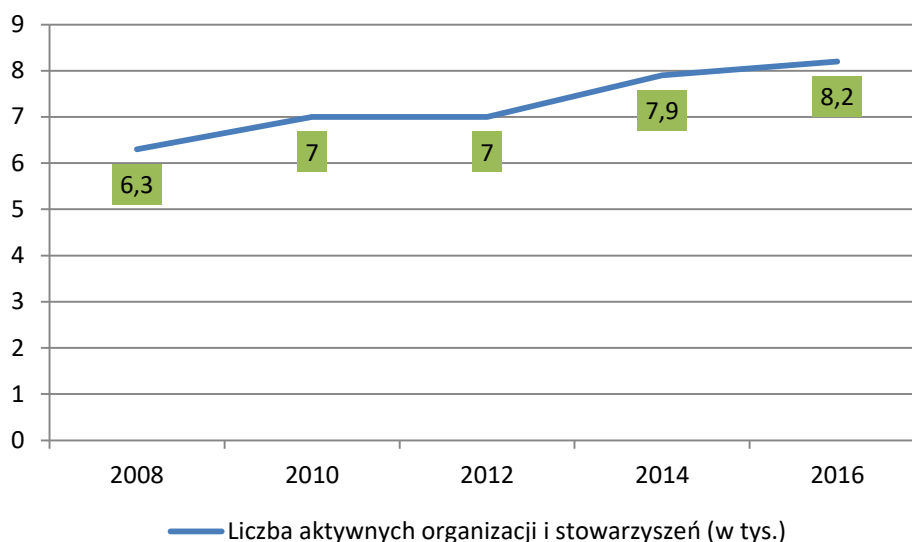
W 2017 r. utworzono 15 spółek non-profit na terenie działania trzech Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej: centralno-wschodniego, centralno-zachodniego i zachodniego. Zajmują się one m.in. świadczeniem usług edukacyjnych, szkoleniowych, kosmetycznych, gastronomicznych, reklamowych, a także z zakresu mechaniki samochodowej, sprzedaży detalicznej, stolarstwa.

Zgodnie ze wstępnymi wynikami GUS, w 2016 r. aktywną działalność na terenie kraju prowadziło 91,8 tys. różnego rodzaju organizacji non-profit, z czego **8,2 tys.** w województwie śląskim. Przeważały

¹⁷ Zob. art. 3 ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2016 poz. 1817, z późn. zm.).

wśród nich podmioty zajmujące się *sportem, turystyką, rekreacją, hobby* (29%). *Kulturę i sztukę* jako główną dziedzinę działalności wskazało 12% badanych, *edukację i wychowanie, badania naukowe* – 10%, *pomoc społeczną i humanitarną* – 7%. *Sprawy zawodowe, pracownicze, branżowe* stanowiły domenę działalności zaledwie 4% organizacji. Taki sam odsetek badanych (4%) wskazał *rozwój lokalny oraz ochronę zdrowia*¹⁸.

Wykres 10. Aktywne organizacje i stowarzyszenia w województwie śląskim w latach 2008-2016.

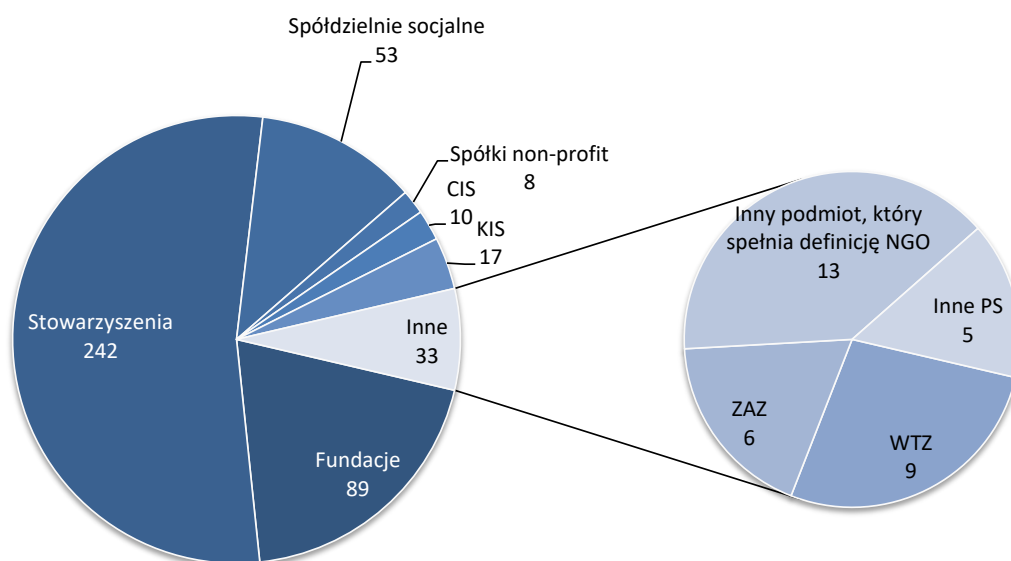

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na podstawie danych BDL GUS. Uwaga: dane za rok 2016 mają charakter wstępny.

W badaniach prowadzonych przez ROPS na potrzeby monitoringu sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim, we współpracy z Ośrodkami Wsparcia Ekonomii Społecznej, udział wzięło ok. **5,5%** organizacji z sektora non-profit (**452 podmioty**). Nieco ponad połowę stanowiły stowarzyszenia, co piąta była fundacją, a co dziesiąta spółdzielnią socjalną.

¹⁸ Zob. Główny Urząd Statystyczny. Warszawa 27.12.2017 r. „Notatka informacyjna. Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2016 r. – wyniki wstępne”:
<http://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5490/3/7/1/dzialalnosc-stowarzyszen-i-podobnych-organizacji-w2016-wyniki-wstepne.pdf> [odczyt: 13.06.2018 r.].

Wykres 11. Struktura uczestników badania monitoringowego sektora ES w 2017 r. (N=452).

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na podstawie badań własnych.

Około 60% badanych organizacji osiągnęło przychody w 2017 roku – większość z odpłatnej działalności statutowej.

Do wiodących obszarów swojej działalności najczęściej zaliczano naukę, edukację, oświatę i wychowanie (40% badanych podmiotów), osoby niepełnosprawne (30,7%), pomoc społeczną, usługi socjalne (25,9%), upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, rekreację (25%).

45,3% organizacji zatrudniało pracowników na podstawie stosunku pracy (tj. umowy o pracę, powołania, wyboru lub stosunku służbowego). Według stanu na dzień 31.12.2017 r. zatrudnienie w tych organizacjach wyniosło 2 175 osób (w tym 1 796 w PES niebędących PS). Na 1 podmiot średnio przypadało 11 pracowników (na koniec 2017 r.), jednocześnie przeciętna liczba etatów w ciągu roku wyniosła 1 783.

57,7% jednostek angażowało pracowników na podstawie umów cywilnoprawnych. łączna liczba zatrudnionego w ten sposób personelu wyniosła 2 545.

12 badanych jednostek zadeklarowało przynależność do klastrów ekonomii społecznej – 6 do ESklastra¹⁹, którego operatorem jest Fajna Spółdzielnia Socjalna, kolejne 6 do Klastra Innowacji Społecznych, stanowiącego konsorcjum organizacji i przedsiębiorstw społecznych²⁰.

W systemach franczyzowych (CLARITY EFBP London, Pakersi) zrzeszone były dwa podmioty (jeden działa w formie spółdzielni socjalnej, drugi fundacji).

Ogółem 19 PES zadeklarowało członkostwo w 10 Lokalnych Grupach Działania. W większości przypadków LGD zapytana przez ROPS o przynależność do niej podmiotów ekonomii społecznej zaprzeczała, podczas gdy ze strony badanych PES pojawiały się odpowiedzi twierdzące. Tylko 4 stowarzyszenia, przy których działają Lokalne Grupy Działania zdecydowały się wypełnić elektroniczną ankietę adresowaną do podmiotów ekonomii społecznej, a zaledwie 2 z 15 potwierdziło, że w ich szeregach znajduje się przynajmniej 1 podmiot ekonomii społecznej. Można zatem zaryzykować twierdzenie, że wśród większości LGD istnieje nie tylko niska świadomość roli, jaką mogą odgrywać w rozwoju ekonomii społecznej w regionie, lecz również przynależności do samego sektora.

Występuje niska świadomość Lokalnych Grup Działania w zakresie ekonomii społecznej, zarówno jeśli chodzi o wsparcie rozwoju sektora, jak i przynależność do niego (LGD prowadzone są przez stowarzyszenia, a zatem PES).

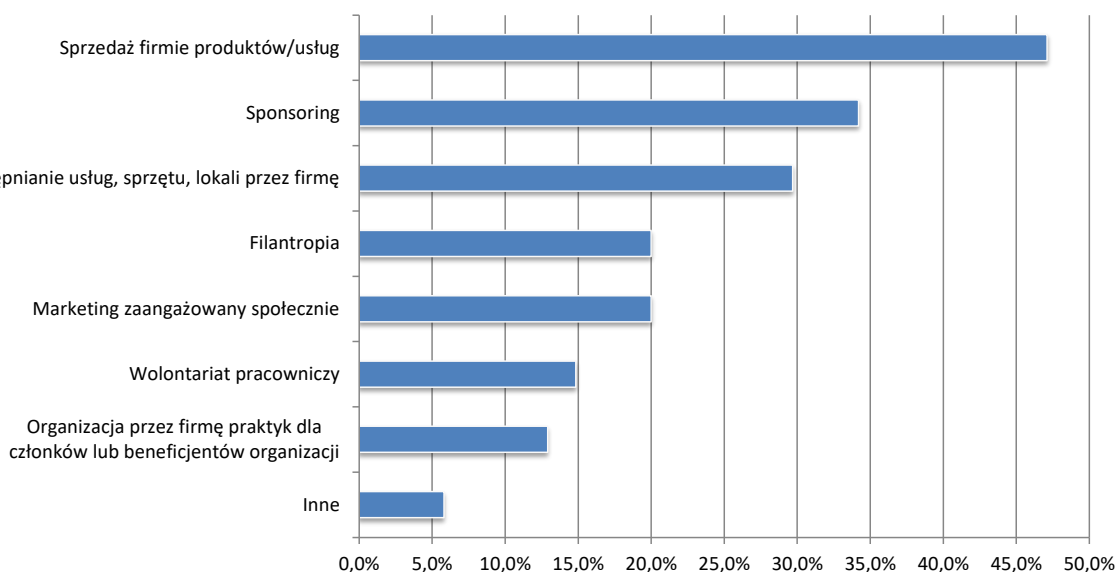
Stosunkowo niewiele PES współpracuje z biznesem. Organizacje chętniej współdziałają z samorządem, przy czym współpraca ta najczęściej przybiera formę realizacji zadań zleconych im w drodze otwartego konkursu ofert oraz konsultowania rocznych programów współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Co trzeci badany PES zadeklarował współpracę z biznesem. Najczęściej polegała ona na sprzedaży firmie produktów lub usług (47,1% wskazań), sponsoringu (34,2%), udostępnianiu organizacji usług, sprzętu, lokali przez firmy (29,7%).

¹⁹ Zob. <http://esklaster.pl/>.

²⁰ Zob. <https://www.innowacjespoleczne.com/>.

Wykres 12. Formy współpracy sektora pozarządowego w województwie śląskim z biznesem w 2017 r. (N=155).

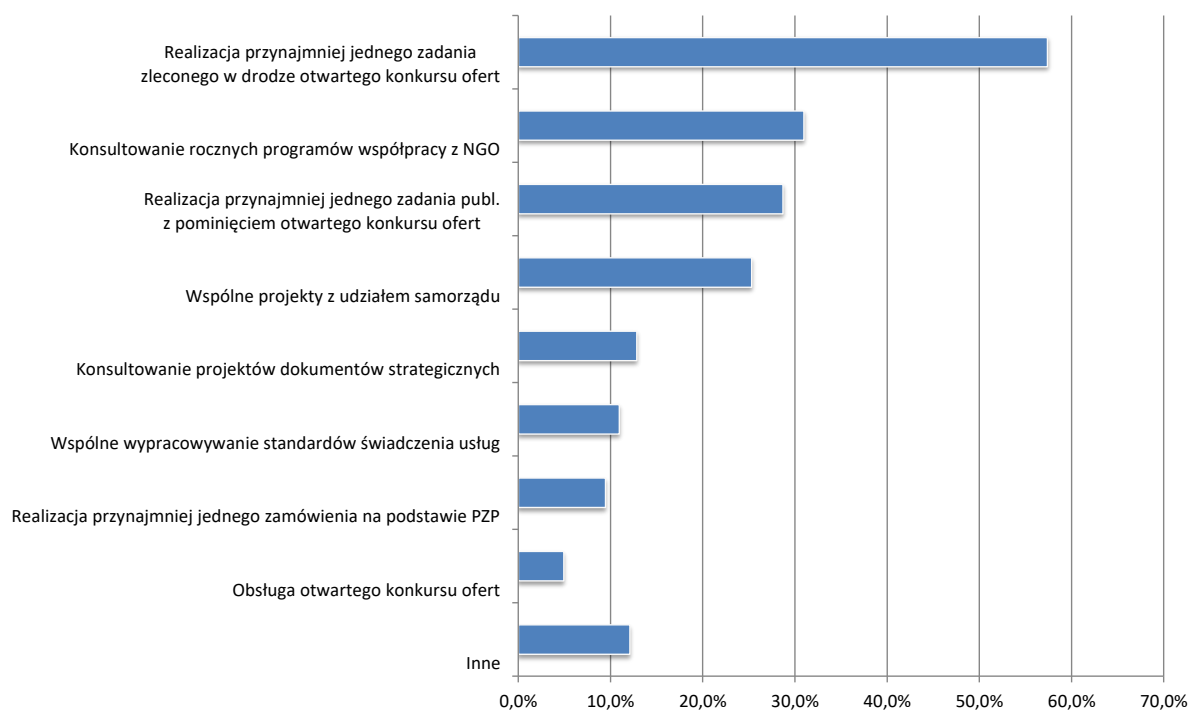

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na podstawie badań własnych.

Organizacje pozarządowe chętniej niż z sektorem biznesu współpracują z samorządem lokalnym. Współpracę – różnego typu – deklaruje blisko 60,0% badanych. W tej grupie najczęściej wskazywano na realizację przynajmniej jednego zadania zleconego w drodze otwartego konkursu ofert – 57,4%, konsultowanie rocznych programów współpracy z organizacjami pozarządowymi – 30,9%, realizację przynajmniej jednego zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu ofert w trybie tzw. uproszczonym lub małych zleceń, gdzie kwota dofinansowania lub finansowania zadania nie mogła przekroczyć 10.000 zł, a termin realizacji zadania nie mógł być dłuższy niż 90 dni (art. 19a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie) – 28,7%, wspólne projekty z udziałem samorządu – 25,3%. Badani rzadko konsultują projekty dokumentów strategicznych czy wspólnie z samorządem wypracowują standardy świadczenia usług. Nieliczne podmioty realizują zamówienia w trybie ustawy Prawo zamówień publicznych, a zamówienia te z reguły nie uwzględniają klauzul społecznych (tylko 3,8% podmiotów zadeklarowało, że zrealizowało przynajmniej jedno zamówienie publiczne, które zawierało klauzulę społeczną).

PES rzadko konsultują dokumenty strategiczne czy wspólnie z samorządem wypracowują standardy świadczenia usług. Bardzo niski odsetek badanych realizuje zadania zlecone im na podstawie PZP, ponadto niewiele organizacji realizuje zamówienia, które zawierały klauzulę społeczną.

Wykres 13. Formy współpracy sektora pozarządowego w województwie śląskim z samorządem lokalnym. (N=265).

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na podstawie badań własnych.

Otoczenie sektora ekonomii społecznej

Jednostki samorządu terytorialnego

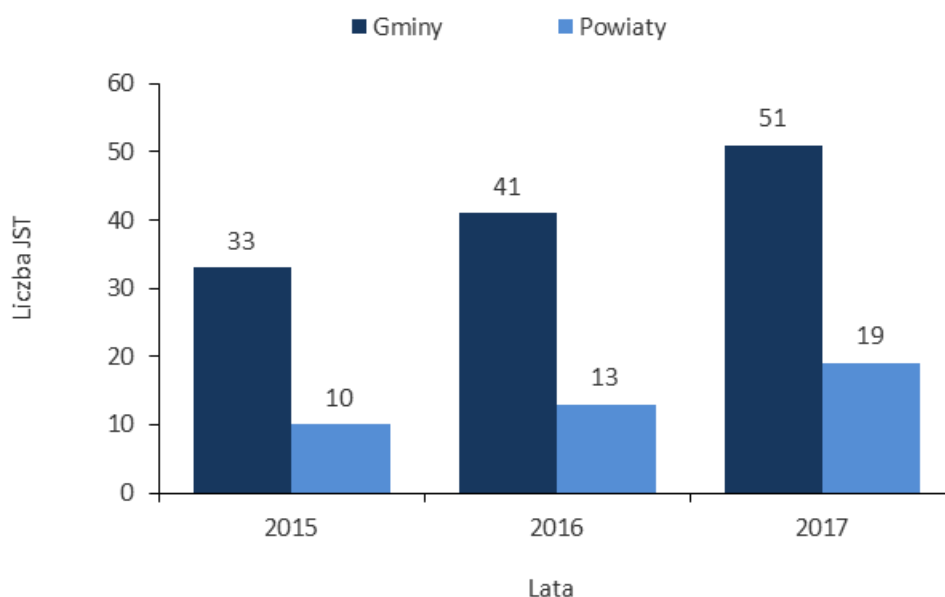
Jednostki samorządu terytorialnego oraz podległe im instytucje (ośrodki pomocy społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie czy też powiatowe urzędy pracy) odgrywają znaczącą rolę w procesie rozwoju sektora ekonomii społecznej. Sprzyja temu realizacja szeregu różnorodnych działań, do których w szczególności należą: włączenie problematyki ekonomii społecznej do dokumentów strategicznych, utworzenie gminnych i powiatowych rad pożytku publicznego, współpraca z podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, współpraca z mieszkańcami w celu wspólnego realizowania zadania publicznego na rzecz społeczności lokalnej w formie inicjatywy lokalnej czy też stosowanie społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych. Niebagatelne znaczenie w tym względzie mają także szkolenia skierowane do pracowników pomocy i integracji społecznej oraz jednostek samorządu terytorialnego, w tym mające na celu podnoszenie kwalifikacji pracowników odpowiedzialnych za prowadzenie postępowań o udzielenie zamówienia publicznego z zakresu społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych.

* * *

Skutecznemu wdrażaniu idei ekonomii społecznej sprzyja włączenie jej problematyki do dokumentów strategicznych jednostek samorządu terytorialnego. Według założeń *Regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020* docelowo wszystkie JST zrealizują ten cel. Tymczasem do końca 2017 problematykę ekonomii społecznej włączyło do dokumentów strategicznych 51 gmin (30,5%) oraz 19 powiatów (52,8%). Z danych pochodzących z lat 2015-2017 wynika, że coraz więcej JST posiada dokumenty strategiczne uwzględniające problematykę ekonomii społecznej, natomiast tempo wzrostu tego procesu jest stosunkowo niewielkie. Wynika ono najprawdopodobniej z faktu sukcesywnej aktualizacji dokumentów, które tracą swoją ważność. Wiąże się to jednak z ryzykiem niezrealizowania wskaźnika, gdyż duża część programów i strategii traci ważność w okresie 2020+.

Coraz więcej JST posiada dokumenty strategiczne uwzględniające problematykę ekonomii społecznej, ale tempo wzrostu jest stosunkowo niewielkie.

Wykres 14. Liczba gmin i powiatów, które włączyły problematykę ekonomii społecznej do dokumentów strategicznych w województwie śląskim w latach 2015-2017 (wg stanu na koniec poszczególnych lat).

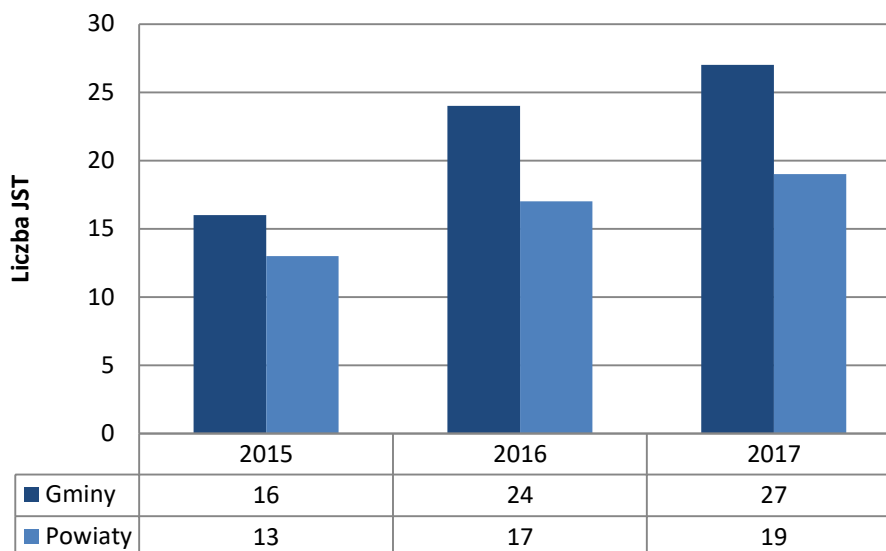
Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na podstawie danych JST z terenu województwa śląskiego.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie przewiduje możliwość utworzenia gminnych i powiatowych rad pożytku publicznego jako organów konsultacyjnych i opiniodawczych²¹. W województwie śląskim do końca 2017 r. gminne rady działalności pożytku publicznego powołano w 27 gminach, natomiast powiatowe rady działalności pożytku publicznego zostały powołane w 19 powiatach²². Wartości docelowe w przypadku tych podmiotów zostały określone na poziomie odpowiednio 74 i 11. Tak więc stopień realizacji wartości docelowej w przypadku gmin osiągnął wartość 36,5%, natomiast w przypadku powiatów 172,7%, na co duży wpływ ma wysoki udział w województwie śląskim miast na prawach powiatu. Warto w tym miejscu zauważyć, że z roku na rok powstaje coraz mniej tego rodzaju ciał konsultacyjnych.

²¹ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j.: Dz.U. z 2018 r., poz. 450 ze zm.), art. 41e.

²² Miasta na prawach powiatu uwzględniane są zarówno przy gminach, jak i przy powiatach.

Wykres 15. Liczba gmin i powiatów, które powołały RDPP w województwie śląskim w latach 2015-2017 (wg stanu na koniec poszczególnych lat).

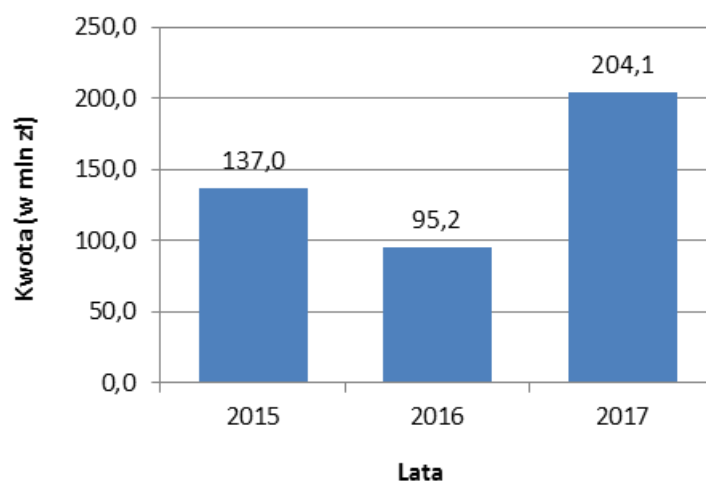
Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na podstawie danych JST z terenu województwa śląskiego.

Organy administracji publicznej mogą współpracować z podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, w tym z podmiotami ekonomii społecznej. Współpraca ta odbywa się m.in. poprzez zlecenie realizacji zadań publicznych²³. W latach 2015-2017 jednostki samorządu terytorialnego (w tym Samorząd Województwa Śląskiego) – na zadania publiczne realizowane w trybie konkursowym przez podmioty ekonomii społecznej – wydatkowały kwotę 436,3 mln zł. Wartość docelowa w przypadku tego wskaźnika została określona na 100,0 mln zł. Kwota ta corocznie podlega stosunkowo silnym wahaniom, natomiast warto zwrócić uwagę na spory wzrost, jaki wystąpił w latach 2016-2017.

Kwota wydatkowana przez JST na zadania publiczne ulega corocznie zmianom. Zauważalny wzrost nastąpił w latach 2016-2017.

²³ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 450 ze zm.), art. 5, ust. 1 oraz ust. 2 pkt. 1.

Wykres 16. Kwota na zadania publiczne przekazywana przez JST w trybie konkursowym podmiotom ekonomii społecznej (w mln zł) w województwie śląskim w latach 2015-2017.

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na podstawie danych JST z terenu województwa śląskiego.

Jednostki samorządu terytorialnego mogą współpracować z mieszkańcami, w celu wspólnego realizowania zadania publicznego na rzecz społeczności lokalnej w formie inicjatywy lokalnej²⁴. Organ stanowiący JST określa tryb i szczegółowe kryteria oceny wniosków o realizację zadania publicznego w ramach tego rodzaju inicjatywy²⁵.

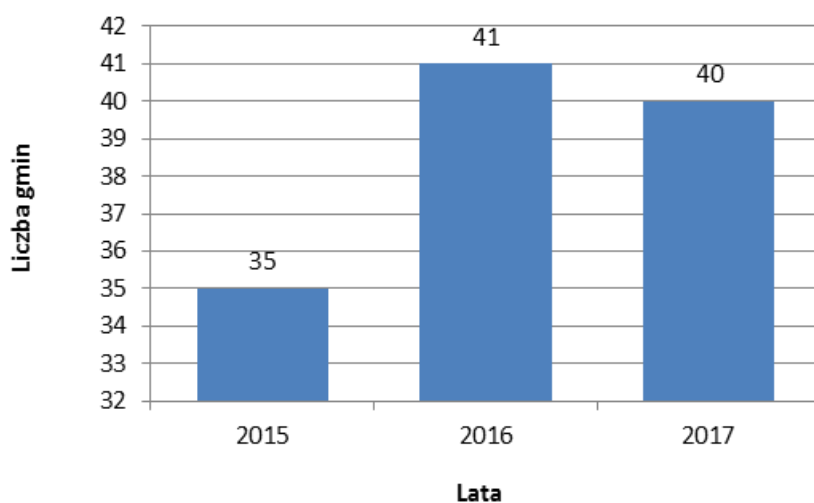
Na koniec 2017 r. w województwie śląskim 40 gmin²⁶ określiło takie procedury. *Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020* zakłada posiadanie trybu i szczegółowych kryteriów oceny wniosków o realizację zadania publicznego w ramach inicjatywy lokalnej przez wszystkie 167 gmin. Wynika z tego, że na koniec 2017 r. stopień realizacji analizowanego wskaźnika wyniósł 24,0%, przy czym dane z lat 2015-2017 wskazują na stosunkowo niewielką dynamikę jego przyrostu.

²⁴ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 450 ze zm.), art. 2, ust. 4.

²⁵ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 450 ze zm.), art. 19c, ust. 1.

²⁶ Łącznie z miastami na prawach powiatu.

Wykres 17. Liczba gmin posiadających szczegółowe określenie trybu i kryteriów oceny realizacji zadania publicznego w ramach inicjatywy lokalnej w województwie śląskim w latach 2015-2017 (wg stanu na koniec poszczególnych lat).

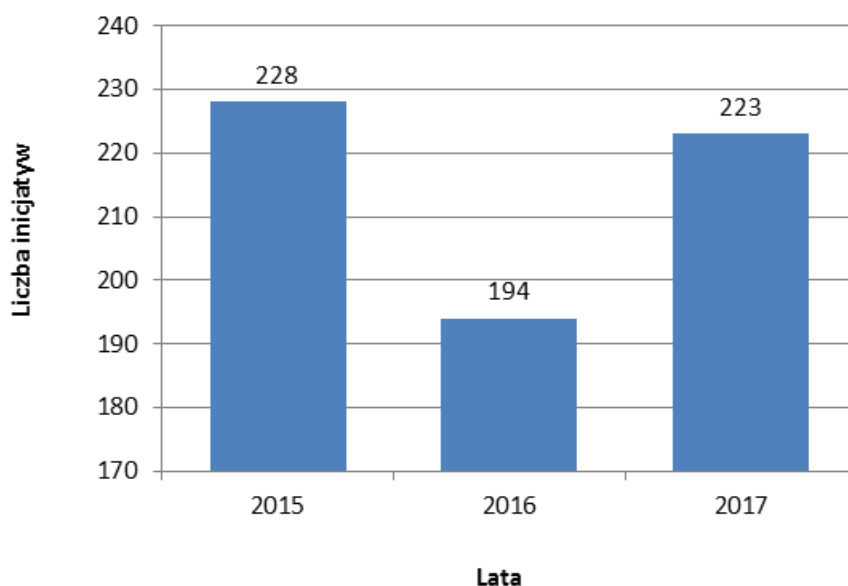
Uwaga: spadek w 2017 r. liczby gmin posiadających szczegółowe określenie trybu i kryteriów oceny realizacji zadania publicznego w ramach inicjatywy lokalnej może wynikać z różnicy w składzie prób, z których otrzymano wyniki w poszczególnych latach.

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na podstawie danych gmin i miast na prawach powiatu z terenu województwa śląskiego.

Na koniec 2017 r. 46,2% jednostek samorządu terytorialnego wprowadziło możliwość realizacji inicjatyw lokalnych. Docelowa wartość tego wskaźnika to 80,0%. Liczba inicjatyw lokalnych zrealizowanych w latach 2015-2017 wyniosła 645 czyli 350,5% zakładanej wartości. Co najmniej jedną procedurę inicjatyw lokalnych zrealizowało 22,5% JST, przy zakładanej przez RPRES wartości 80,0%. Powyższe dane wskazują, że stosunkowo niewielka liczba jednostek samorządu terytorialnego zrealizowała znaczną liczbę tego rodzaju przedsięwzięć.

Stosunkowo niewiele JST zrealizowało przynajmniej jedną procedurę inicjatyw lokalnych, przy czym jednostki, które się na to zdecydowały zrealizowały liczbę inicjatyw znacznie przekraczającą założoną wartość.

Wykres 18. Liczba inicjatyw lokalnych realizowanych przez JST w województwie śląskim w latach 2015-2017.

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na podstawie danych JST z terenu województwa śląskiego.

Społecznie odpowiedzialne zamówienia publiczne to zamówienia, które zgodnie z definicją Komisji Europejskiej biorą pod uwagę co najmniej jedną z następujących kwestii społecznych: możliwość zatrudnienia (w tym osób młodych, starszych oraz równość płci), godną pracę, zgodność z prawami społecznymi i prawem do pracy, integrację społeczną (w tym osób niepełnosprawnych), równość szans, dostępność, projektowanie dla wszystkich, uwzględnianie kryteriów zrównoważonego rozwoju, w tym kwestii etycznego handlu oraz szerszego dobrowolnego przestrzegania zasad społecznej odpowiedzialności biznesu. Jednocześnie muszą one uwzględniać zasady ujęte w Traktacie Unii Europejskiej oraz dyrektywach dotyczących zamówień publicznych. Jednym z instrumentów społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych są klauzule społeczne²⁷.

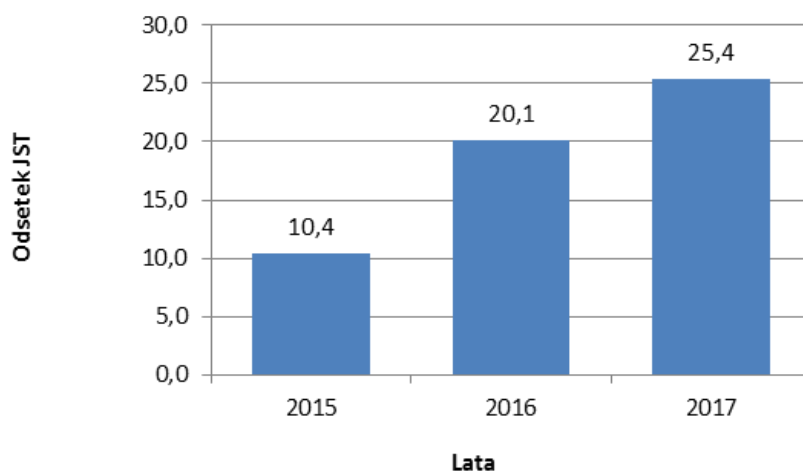
Na koniec 2017 r. w województwie śląskim 25,4% JST²⁸ stosowało społecznie odpowiedzialne zamówienia publiczne. Wartość ta przekracza znacząco zakładany poziom wskaźnika. Korzystnie wygląda również dynamika wzrostu tego wskaźnika – w latach 2015-2017 jego wartość wzrosła z 10,4% do wspomnianych już 25,4%.

Wzrasta liczba JST stosujących społecznie odpowiedzialne zamówienia publiczne. Już co czwarta jednostka deklaruje ich wykorzystanie.

²⁷ Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, *Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020*, s. 52.

²⁸ Łącznie z Samorządem Województwa Śląskiego.

Wykres 19. Odsetek JST stosujących społecznie odpowiedzialne zamówienia publiczne ze szczególnym uwzględnieniem instrumentów prozatrudnieniowych w województwie śląskim w latach 2015-2017.

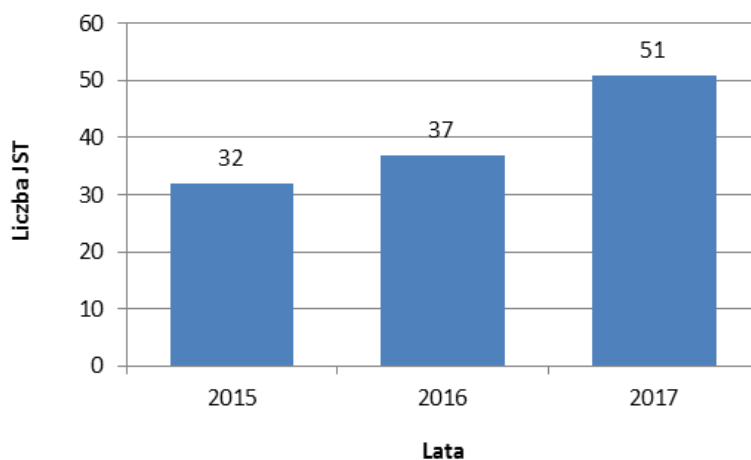

2015 r.: 14 spośród 134 zbadanych podmiotów, 2016 r.: 30 spośród 149 zbadanych podmiotów, 2017 r.: 36 spośród 142 zbadanych podmiotów.

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na podstawie danych JST z terenu województwa śląskiego.

Liczba JST, które rozliczają minimum 1 zadanie publiczne na podstawie rezultatów stanowi kolejną pozycję w zestawie wskaźników RPRES. Wartość docelową określono w tym przypadku na 56. Na koniec 2017 r. wśród badanych JST (w tym Samorząd Województwa Śląskiego) 51 rozliczyło minimum 1 zadanie publiczne na podstawie rezultatów. Tak więc wskaźnik realizacji celu wyniósł 91,1%, przy czym dane z lat 2015-2017 pokazują sporą dynamikę wzrostu, która wskazuje na duże prawdopodobieństwo pełnej realizacji założonej w RPRES wartości.

Wykres 20. Liczba JST, które rozliczały minimum 1 zadanie publiczne na podstawie rezultatów w województwie śląskim w latach 2015-2017.

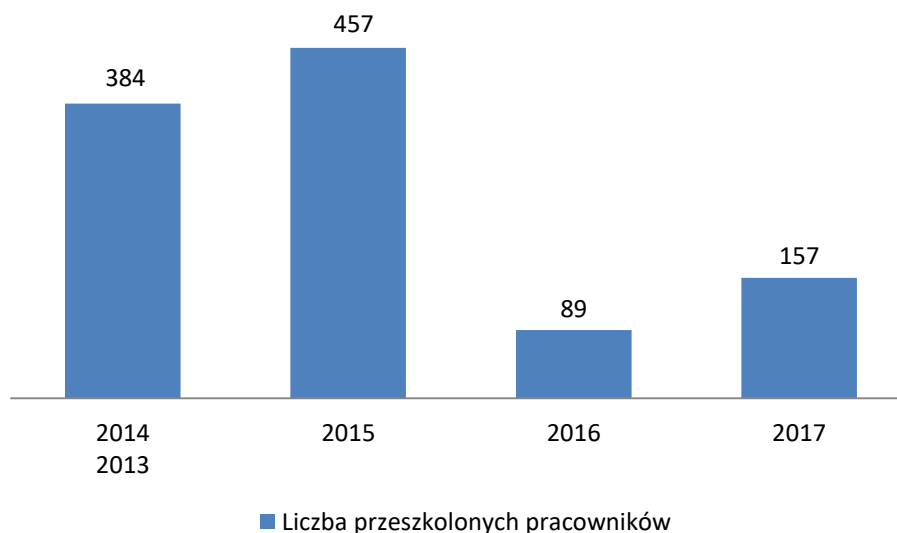

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na podstawie danych JST z terenu województwa śląskiego.

Podmioty podległe samorządom gminnym i powiatowym, zaangażowane w realizację idei przedsiębiorczości społecznej, mogą korzystać z różnorodnych instrumentów, do których należą w szczególności: inicjatywa lokalna, spółdzielnia socjalna zakładana przez osoby prawne, klauzule społeczne czy też zlecenie zadań publicznych podmiotom ekonomii społecznej. *Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020* zakłada, że docelowo wszystkie powiatowe urzędy pracy, ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centra pomocy rodzinie będą wykorzystywać co najmniej jeden tego rodzaju instrument. Jak sytuacja przedstawiała się na koniec 2017 r.? Przeprowadzone badanie monitorujące wykazało osiągnięcie ww. wskaźnika na poziomie 28,2%. Stosunkowo niska jego wartość wskazuje na konieczność intensyfikacji działań mających na celu promocję wśród instytucji podległych samorządom gminnym i powiatowym stosowania instrumentów przyczyniających się do realizacji idei przedsiębiorczości społecznej.

Według założeń *Regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020* liczba pracowników pomocy i integracji społecznej oraz pracowników JST przeszkolonych z zakresu ES ma wynieść 1 384 osoby. Wyniki monitoringu prowadzonego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego wskazują, że w okresie 2013-2017 przeszkolono 1 087 osób, co pozwoliło osiągnąć 78,5% założonej wartości. Jeśli chodzi o pracowników jednostek samorządu terytorialnego RPRES przewiduje przeszkolenie w zakresie przedsiębiorczości społecznej 600 pracowników. Do końca 2017 r. tego rodzaju szkolenia ukończyło 611 osób, a więc 101,8% zakładanej liczby. Dane z lat 2015-2017 wskazują na znaczące zmniejszenie się liczby osób przeszkolonych po roku 2015. Spowodowane jest to głównie zakończeniem projektów szkoleniowych realizowanych w poprzedniej perspektywie, a finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Wykres 21. Liczba pracowników pomocy i integracji społecznej oraz pracowników JST przeszkolonych z zakresu ES w województwie śląskim w latach 2013-2017.

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na podstawie danych JST z terenu województwa śląskiego.

Jednym z zadań systemu wsparcia PES powinno być ułatwianie tego rodzaju podmiotom dostępu do rynku. Sprzyja temu stosowanie przez instytucje publiczne społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych. Mogą być one przydatnym narzędziem, za pomocą którego organy administracji publicznej mają możliwość wpływu na rynek i promowania wśród firm rozwijania społecznie odpowiedzialnego

W latach 2013-2017 pracownicy działów zamówień w blisko połowie przebadanych JST zostali przeszkoleni z zakresu społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych.

zarządzania. W celu jego popularyzacji niezbędne jest przeszkolenie pracowników, którzy w jednostkach samorządu terytorialnego są odpowiedzialni za prowadzenie postępowań o udzielenie zamówienia publicznego. Według danych uzyskanych w ramach monitoringu RPRES w latach 2013-2017 w 46,4% jednostek samorządu terytorialnego przeszkolono pracowników odpowiedzialnych za prowadzenie postępowań o udzielenie zamówienia publicznego z zakresu społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych. Docelowa wartość wskaźnika wynosiła w tym przypadku 30,0%.

Instytucje edukacyjne

Upowszechnienie wiedzy oraz umiejętności praktycznych nt. ekonomii społecznej to kolejny kluczowy czynnik jej rozwoju. Sprzyja mu organizacja studiów podyplomowych oraz odpowiednio przygotowane programy edukacyjne dla dzieci i młodzieży. Ponadto, z uwagi na fakt, że osoby niepełnosprawne oraz członkowie ich rodzin należą do kategorii ludności charakteryzujących się podwyższonym ryzykiem wykluczenia społecznego, również one powinny być objęte szczególnym wsparciem szkoleniowym, w tym przypadku w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej.

* * *

W ostatnich 5 latach odbyło się 13 edycji studiów podyplomowych z zakresu ekonomii społecznej. Studia te ukończyło nieco ponad 200 osób.

Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020 zakłada, że docelowo studia podyplomowe z zakresu ekonomii społecznej w ramach 5-ciu edycji ukończą 184 osoby. W okresie objętym monitoringiem, w ramach 13-stu edycji, studia na tym kierunku ukończyło 206 osób,

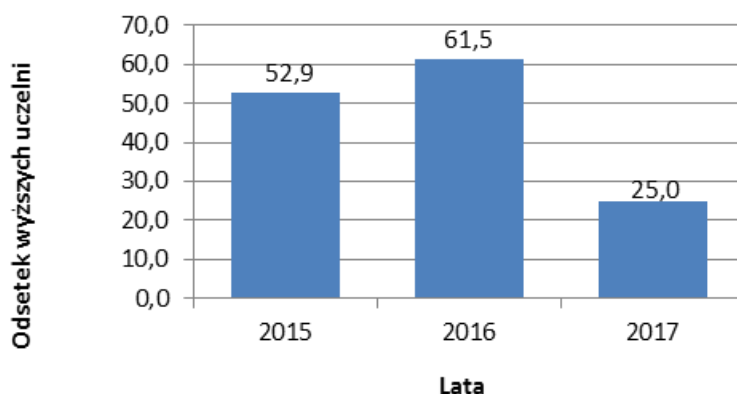
co pozwoliło osiągnąć wskaźniki na poziomie odpowiednio 260% i 112%²⁹. Warto jednak w tym miejscu dodać, że w latach 2016-2017 na badanych uczelniach nie odbyła się żadna edycja studiów podyplomowych. Podobnie jak w przypadku szkoleń wynika to głównie z zakończenia projektów szkoleniowych współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego w poprzedniej perspektywie finansowej.

Trudno jednoznacznie określić odsetek wyższych uczelni w regionie włączających problematykę ekonomii społecznej do programów edukacyjnych, gdyż wiele z nich pod względem programowym ma niewielką styczność z tą dziedziną polityki społecznej. Dotyczy to w szczególności uczelni artystycznych, teologicznych, sportowych czy też medycznych. Spośród 12 uczelni ekonomicznych, humanistycznych, technicznych oraz uniwersytetów, które udostępniły dane dotyczące analizowanego obszaru do końca 2017 r. wyżej wymienione działania podjęły 3, tj. 25%. Wartość docelowa w tym przypadku wynosiła 30%. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na duży spadek, jaki miał miejsce w latach 2016-2017.

Na przestrzeni lat 2016-2017 zmniejszyła się liczba uczelni wyższych o profilu ekonomicznym, humanistycznym, teologicznym oraz uniwersytetów, które włączają tematykę ekonomii społecznej do programów edukacyjnych. W 2016 r. zadeklarowało to 8 z 13 badanych uczelni, rok później już tylko 3 z 12.

²⁹ Przy interpretacji powyższych danych należy mieć na względzie różnicę pomiędzy rokiem akademickim a rokiem kalendarzowym oraz fakt, że studia podyplomowe mogą odbywać się w trakcie dwóch lat kalendarzowych.

Wykres 22. Odsetek uczelni wyższych w regionie włączających problematykę ES do programów edukacyjnych w województwie śląskim w latach 2015-2017.

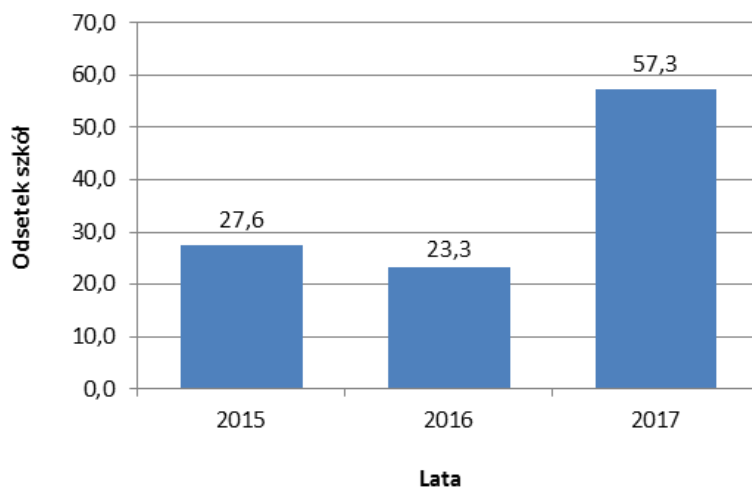

2015 r.: 9 spośród 17 zbadanych podmiotów, 2016 r.: 8 spośród 13 zbadanych uczelni, 2017 r.: 3 spośród 12 zbadanych uczelni.

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na podstawie danych wyższych uczelni z terenu województwa śląskiego.

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Kuratorium Oświaty w Katowicach na koniec 2017 r. problematykę ekonomii społecznej do programów edukacyjnych włączało 57,3% szkół podstawowych/gimnazjalnych/średnich z terenu województwa śląskiego. *Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020* zakłada docelową wartość wskaźnika w tym względzie na poziomie 25,0%. Pozytywnym zjawiskiem w analizowanym obszarze jest z pewnością spory wzrost udziału szkół włączających problematykę ekonomii społecznej do programów edukacyjnych jaki miał miejsce pomiędzy rokiem 2016 a 2017.

Wykres 23. Odsetek szkół podstawowych/gimnazjalnych/średnich włączających problematykę ES do programów edukacyjnych w województwie śląskim w latach 2015-2017.

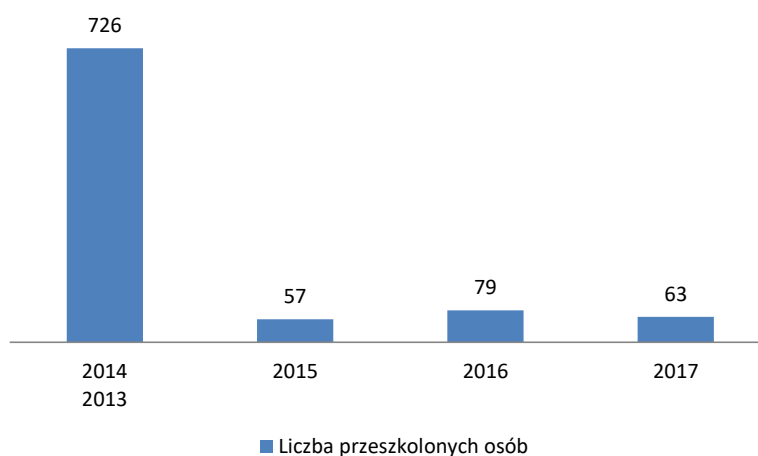

2015 r.: 186 z 674 zbadanych szkół, 2016 r.: 265 spośród 1138 zbadanych szkół, 2017 r.: 485 spośród 847 zbadanych szkół.

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na podstawie danych Kuratorium Oświaty w Katowicach.

Jeśli chodzi o osoby niepełnosprawne oraz członków ich rodzin wyniki monitoringu RPRES wskazują, że w okresie 2013-2017 r. liczba rodziców/opiekunów osób niepełnosprawnych przeszkolonych w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej wyniosła 925, tj. 90,2% zakładanej wartości. Najwięcej osób z tej kategorii (726) przeszkolono w latach 2013-2014.

Wykres 24. Liczba przeszkolonych rodziców/opiekunów osób niepełnosprawnych w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych w województwie śląskim w latach 2013-2017.

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na podstawie danych ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie z terenu województwa śląskiego.

Wyniki badania monitoringowego wskazują, że do końca 2017 r. w województwie zorganizowano 21 konkursów z obszaru ekonomii społecznej, co przełożyło się na poziom realizacji wskaźnika, wynoszący 58,3% z zakładanej wartości. Warto przy tym zauważyć, że w latach 2015-2017 odbyły się tylko 3 takie konkursy (po jednym w każdym roku), co budzi obawy o możliwość pełnej realizacji analizowanego wskaźnika.

W II poł. 2016 r. ROPS podpisał z Fundacją im. Królowej Polski św. Jadwigi umowę licencyjną, która daje możliwość certyfikowania podmiotów ekonomii społecznej w województwie śląskim i uprawnia do nadawania im Znak Promocyjnego Ekonomii Społecznej „Zakup Prospołeczny”. W 2017 r. certyfikację pozytywnie przeszły 3 PES:

- Zakład Aktywności Zawodowej – Zakład Usług Pralniczych w Wodzisławiu Śląskim,
- Spółdzielnia Socjalna „Jasne, że bus” z Częstochowy,
- Fundacja Cała Naprzód z Gliwic.

Znajomość problematyki ekonomii społecznej wśród ogółu ludności jest bardzo niska. Ważne jest zatem popularyzowanie tej idei, podkreślanie jej zasad, takich jak: solidarność społeczna, współpraca, przedsiębiorczość oraz kształtowanie odpowiedzialnych postaw wśród konsumentów³⁰. Sprzyjać temu będzie odpowiednie zarządzanie informacją, dalsza budowa marki sektora ekonomii społecznej oraz jej promocja.

³⁰ Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, *Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020*, s. 40.

INFRASTRUKTURA WSPARCIA SEKTORA EKONOMII SPOŁECZNEJ W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM

Od 2015 roku rozwijana jest infrastruktura wsparcia ekonomii społecznej na sześciu wyodrębnionych obszarach terytorialnych województwa śląskiego, tj. południowym (bielskim), zachodnim (rybnickim), centralno-zachodnim, centralno-południowym, północnym (częstochowskim) i centralno-wschodnim.

W zależności od siedziby, w 2017 roku podmioty ekonomii społecznej – w tym przedsiębiorstwa społeczne – tworzone lub funkcjonujące w poszczególnych częściach województwa śląskiego mogły korzystać ze wsparcia jednego z sześciu Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (zob. Tabela 2).

Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej to wyodrębnione organizacyjnie i rachunkowo jednostki podmiotów lub partnerstwo podmiotów, realizujące usługi wsparcia ekonomii społecznej, nie działające dla osiągnięcia zysku lub przeznaczające zysk na działania OWES.

OWES realizują usługi na rzecz podmiotów ekonomii społecznej, jak również prowadzą działania na rzecz wsparcia ekonomii społecznej poprzez współpracę z jednostkami samorządu terytorialnego i ich jednostkami organizacyjnymi, osobami fizycznymi i przedsiębiorstwami.

Tabela 2. Sieć Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej w województwie śląskim w 2017 roku.

Nazwa OWES	Dane kontaktowe lidera OWES	Zasięg terytorialny (powiat/obszar)	
1 OWES Bielsko-Biała (dalej: OWES Południowy) Lider: Stowarzyszenie Bielskie Centrum Przedsiębiorczości w Bielsku-Białej Skład konsorcjum: Bielskie Stowarzyszenie Artystyczne „Teatr Grodzki”, Urząd Miasta Bielsko-Biała	43-382 Bielsko-Biała ul. Cieszyńska 367 owes@bcp.org.pl	<ul style="list-style-type: none"> • bielski • cieszyński • żywiecki • m. Bielsko-Biała 	obszar południowy (bielski)
2 Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej Subregionu Zachodniego (dalej: OWES Zachodni) Lider: Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych CRIS w Rybniku Skład konsorcjum: Miasto Żory/Żorskie Centrum Organizacji Pozarządowych, Powiat Wodzisławski, Miasto Jastrzębie-Zdrój	44-217 Rybnik ul. Kościuszki 22/5 cris@cris.org.pl	<ul style="list-style-type: none"> • raciborski • rybnicki • wodzisławski • m. Jastrzębie-Zdrój • m. Rybnik • m. Żory 	obszar zachodni (rybnicki)
3 Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej - subregion centralny zachodni (dalej: OWES Centralno-Zachodni) Lider: Stowarzyszenie Współpracy Regionalnej w Katowicach Skład konsorcjum: Rudzka Agencja Rozwoju "Inwestor" Sp. z o.o., Telewizja Polska S.A. Oddział Terenowy w Katowicach, VINCI&VINCI Kancelaria Radcy Prawnego i Adwokata M. Zychła, Regionalna Fundacja Pomocy Niewidomym w Chorzowie	40-008 Katowice ul. Warszawska 28a/2 owes@swr.pl	<ul style="list-style-type: none"> • lubliniecki • tarnogórski • m. Bytom • m. Katowice • m. Piekary Śląskie • m. Ruda Śląska 	obszar centralno-zachodni

<p>4 Regionalny Ośrodek Wspierania Ekonomii Społecznej (dalej: OWES Centralno-Południowy) Lider: Centrum Społecznego Rozwoju w Łaziskach Górnych Skład konsorcjum: Miasto Dąbrowa Górnicza/Inkubator Społecznej Przedsiębiorczości w Dąbrowie Górniczej, Miasto Gliwice / Gliwickie Centrum Organizacji Pozarządowych, Fundacja Rozwoju Ekonomii Społecznej w Katowicach, Ośrodek Wspierania Inicjatyw Społecznych w Jaworznie</p>	<p>43-190 Mikołów Jana Pawła II 1/2 biuro@csr.biz.pl</p>	<ul style="list-style-type: none"> • bieruńsko-łędziński • gliwicki • mikołowski • pszczyński • m. Gliwice • m. Jaworzno • m. Mysłowice • m. Tychy • m. Zabrze 	<p>obszar centralno-południowy</p>
<p>5 Jurajski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej tworzony przez Agencję Rozwoju Regionalnego w Częstochowie S.A. (dalej: OWES Północny)</p>	<p>42-200 Częstochowa Al. Najświętszej Maryi Panny 24, lok. 8 jowes@jowes.pl</p>	<ul style="list-style-type: none"> • częstochowski • kłobucki • myszkowski • m. Częstochowa 	<p>obszar północny (częstochowski)</p>
<p>6 OWES MOST (dalej: OWES Centralno-Wschodni) Lider: Stowarzyszenie Wspierania Organizacji Pozarządowych „Most” w Katowicach Skład konsorcjum: Fundacja Regionalnej Agencji Promocji Zatrudnienia w Dąbrowie Górniczej, Fundusz Górnośląski S.A. Oddział w Katowicach</p>	<p>40-047 Katowice ul. Kościuszki 70 owes@mostkatowice.pl</p>	<ul style="list-style-type: none"> • będziński • zawierciański • m. Chorzów • m. Dąbrowa Górnicza • m. Siemianowice Śl. • m. Sosnowiec • m. Świętochłowice 	<p>obszar centralno-wschodni</p>

Źródło: Opracowanie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

W 2017 roku OWES kontynuowały realizację projektów w ramach konkursu RPSL.09.03.01-IZ.01-24-013/15 i RPSL.09.03.01-IZ.01-24-044/15 w ramach Osi Priorytetowej IX Włączenie społeczne, Działania 9.3 Rozwój ekonomii społecznej w regionie, Poddziałania 9.3.1 Wsparcie sektora ekonomii społecznej – projekty konkursowe RPO WSL 2014-2020. Aktualne wartości docelowe wskaźników w ramach przedmiotowych konkursów przedstawiają się następująco:

- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 2 740,
- Liczba grup inicjatywnych, które w wyniku działalności OWES wypracowały założenia co do utworzenia podmiotu ekonomii społecznej – 75,
- Liczba środowisk, które w wyniku działalności OWES przystąpiły do wspólnej realizacji przedsięwzięcia mającego na celu rozwój ekonomii społecznej – 55,
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – 589,
- Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych – 624,
- Liczba miejsc pracy utworzonych w wyniku działalności OWES dla osób wskazanych w definicji przedsiębiorstwa społecznego – 533,
- Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem – 865,
- Liczba organizacji pozarządowych prowadzących działalność odpłatną pożytku publicznego lub działalność gospodarczą, utworzonych w wyniku działalności OWES – 24,
- Liczba miejsc pracy w przeliczeniu na pełne etaty, utworzonych w wyniku działalności OWES we wspartych przedsiębiorstwach społecznych – 187,

- Procent wzrostu obrotów przedsiębiorstw społecznych objętych wsparciem – 2³¹.

Tabela 3. Wskaźniki mierzone na poziomie Poddziałania 9.3.1 Wsparcie sektora ekonomii społecznej – projekty konkursowe (wartości osiągnięte przez OWES wg stanu na dzień 31.12.2017 r.)

	OWES Południowy	OWES Zachodni	OWES Centralno-Zachodni	OWES Centralno-Południowy	OWES Północny	OWES Centralno-Wschodni	OGÓŁEM
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	317	304	507	450	155	716	2 449
Liczba grup inicjatywnych, które w wyniku działalności OWES wypracowały założenia co do utworzenia podmiotu ekonomii społecznej	42	24	33	41	95	12	247
Liczba środowisk, które w wyniku działalności OWES przystąpiły do wspólnej realizacji przedsięwzięcia mającego na celu rozwój ekonomii społecznej	5	10	6	21	17	7	66
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) ³²	41	7	2	9	0	23	82
Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych/Liczba miejsc pracy utworzonych w wyniku działalności OWES dla osób wskazanych w definicji przedsiębiorstwa społecznego	85	72	123	105	109	117	611
Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	248	147	142	319	190	128	1 174
Liczba organizacji pozarządowych prowadzących działalność odpłatną pożytku publicznego lub działalność gospodarczą, utworzonych w wyniku działalności OWES	8	8	5	3	7	7	38
Liczba miejsc pracy w przeliczeniu na pełne etaty, utworzonych w wyniku działalności OWES we wspartych przedsiębiorstwach społecznych	28	4	68	70	78	59	307

Źródło: Opracowanie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na podstawie danych OWES (wg stanu na 31.12.2017 r.).

³¹ Stopień realizacji możliwy do wykazania po zakończeniu okresu realizacji projektu.

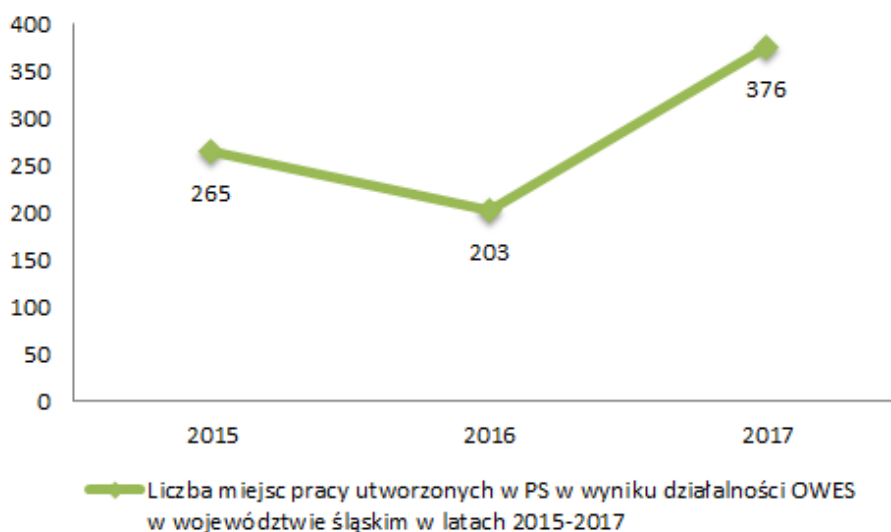
³² Dane cząstkowe. Stopień realizacji wskaźnika zostanie wykazany po zakończeniu okresu realizacji projektu.

Tabela 4. Stopień realizacji wskaźników mierzonych na poziomie Poddziałania 9.3.1 Wsparcie sektora ekonomii społecznej – projekty konkursowe (wg stanu na koniec 2017 r.).

	Wartość zrealizowana (wg stanu na koniec 2017 r.)	Minimalna wartość wskaźnika do osiągnięcia w okresie 2015-2018	Stopień realizacji (wg stanu na koniec 2017 r.)
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	2449	2740	89,4%
Liczba grup inicjatywnych, które w wyniku działalności OWES wypracowały założenia co do utworzenia podmiotu ekonomii społecznej	247	75	329,3%
Liczba środowisk, które w wyniku działalności OWES przystąpiły do wspólnej realizacji przedsięwzięcia mającego na celu rozwój ekonomii społecznej	66	55	120,0%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	82	589	13,9%
Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	611	624	97,9%
Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	1174	865	135,7%
Liczba organizacji pozarządowych prowadzących działalność odpłatną pożytku publicznego lub działalność gospodarczą, utworzonych w wyniku działalności OWES	38	24	158,3%
Liczba miejsc pracy w przeliczeniu na pełne etaty, utworzonych w wyniku działalności OWES we wspartych przedsiębiorstwach społecznych	307	187	164,2%

Źródło: Opracowanie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na podstawie danych OWES (wg stanu na 31.12.2017 r.).

Wykres 25. Miejsca pracy utworzone w wyniku działalności OWES w latach 2015-2017.

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na podstawie danych przekazanych przez OWES.

Uwaga: suma utworzonych miejsc pracy uwzględnia wszystkie miejsca pracy, których utworzenie zostało wsparte przez OWES, a nie tylko miejsca utworzone w przedsiębiorstwach społecznych. Dane za rok 2015 zawierają cząstkowe dane za rok 2014, przekazane przez OWES wyłonione w ramach konkursów nr 1/POKL/7.2.2/2012 i 2/POKL/7.2.2/2012 dla każdego z 4 subregionów województwa (funkcjonujące do czerwca 2015 r.).

W większości minimalne wartości wskaźników OWES założonych w projektach zostały przekroczone – najwięcej – ponad 3-krotnie – w przypadku grup inicjatywnych, które w wyniku działalności OWES przystąpiły do wspólnej realizacji przedsięwzięcia mającego na celu rozwój ekonomii społecznej. Powstało też o 64,2% więcej miejsc pracy w przeliczeniu na pełne etaty, utworzonych w wyniku działalności OWES we wspartych przedsiębiorstwach społecznych. W parze z nimi idzie wysoki, blisko 100-procentowy stopień realizacji liczby miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych. Śląskie OWES objęły wsparciem ogółem 2 449 osób zagrożonych ubóstwem oraz 66 środowisk, które w wyniku ich działalności przystąpiły do wspólnej realizacji przedsięwzięcia mającego na celu rozwój ekonomii społecznej.

W latach 2015-2017 dynamicznie rozwijała się infrastruktura wsparcia ekonomii społecznej w regionie. Śląskie OWES objęły wsparciem 2 449 osób zagrożonych ubóstwem i wsparły utworzenie 844 miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych.

WNIOSKI

Wskaźniki realizowane w ramach *Regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020* - z punktu widzenia stopnia ich realizacji - można umownie podzielić na trzy grupy:

1. zrealizowane całkowicie, czasami z dużym naddatkiem;
2. zrealizowane w stopniu, który wskazuje, że ryzyko ich nieosiągnięcia jest niewielkie (stan na koniec 2017 r. większy lub równy 60%);
3. zagrożone, których dotychczasowy poziom może budzić obawy, co do możliwości ich pełnego zrealizowania (stan na koniec 2017 r. niższy niż 60%).

Do pierwszej grupy należą:

- Liczba NGO działających dłużej niż rok, które w wyniku działania OWES zaczęły prowadzić działalność gospodarczą;
- Kwota na zadania publiczne przekazywana przez JST w trybie konkursowym podmiotom ekonomii społecznej (w mln zł);
- Liczba przedsiębiorstw społecznych, które skorzystały z podstawowego wsparcia;
- Liczba PES, w których wdrożono program rozwoju;
- Liczba inicjatyw lokalnych realizowanych przez JST;
- Liczba udzielonych pożyczek;
- Liczba edycji studiów podyplomowych w zakresie ekonomii społecznej;
- Liczba partnerstw, w które zaangażowany jest OWES;
- Odsetek szkół podstawowych/ gimnazjalnych/ średnich w regionie włączających problematykę ES do programów edukacyjnych;
- Liczba PES biorących udział w targach przedsiębiorczości społecznej;
- Liczba projektów wygenerowanych w ramach animowanych przez OWES partnerstw;
- Liczba utworzonych PES o charakterze reintegracyjnym;
- Liczba klastrów dedykowanych podmiotom ekonomii społecznej;
- Liczba powiatów, które powołały RDPP;
- Odsetek JST stosujących społecznie odpowiedzialne zamówienia publiczne ze szczególnym uwzględnieniem instrumentów prozatrudnieniowych;
- Odsetek JST, w których przeszkolono pracowników odpowiedzialnych za prowadzenie postępowań o udzielenie zamówienia publicznego z zakresu społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych;
- Liczba aktywnych organizacji obywatelskich;
- Liczba PS założonych w wyniku działalności OWES;
- Odsetek LGD, których członkiem jest minimum 1 PES;
- Liczba PES powstałych w wyniku działalności OWES, działających dłużej niż 24 miesiące;
- Liczba zorganizowanych wizyt studyjnych poświęconych tematyce ES;
- Liczba osób zatrudnionych w PES nie będących PS;
- Liczba osób, które ukończyły studia podyplomowe z zakresu ekonomii społecznej;

Rzeczpospolita
Polska

Śląskie.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

- Liczba powstałych spółdzielni socjalnych osób prawnych lub osób fizycznych;
- Liczba pracowników JST przeszkolonych w zakresie przedsiębiorczości społecznej;
- Liczba pośredników dla regionalnych funduszy pożyczkowych;
- Liczba akredytowanych OWES w województwie śląskim;
- Liczba wdrożonych systemów certyfikacji produktów ES.

W skład drugiej grupy wchodzi:

- Liczba JST, które rozliczają minimum 1 zadanie publiczne na podstawie rezultatów (stopień realizacji 91,1%);
- Liczba przeszkolonych rodziców/opiekunów osób niepełnosprawnych w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych (stopień realizacji 90,2%);
- Liczba przedsiębiorstw społecznych, których pracownicy zostali przeszkoleni z zakresu społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych (stopień realizacji 88,9%);
- Liczba przeprowadzonych szkoleń z zakresu PR, dziennikarstwa i promocji ES dla osób zatrudnionych w PES (stopień realizacji 85,9%);
- Liczba miejsc pracy powstałych w PS w wyniku udzielonych dofinansowań ze środków EFS (stopień realizacji 86,4%);
- Odsetek uczelni wyższych w regionie³³ włączających problematykę ES do programów edukacyjnych (stopień realizacji 25% przy zakładanych 30%);
- Liczba zorganizowanych targów przedsiębiorczości społecznej (stopień realizacji 79,3%);
- Liczba pracowników pomocy i integracji społecznej oraz JST przeszkolonych z zakresu ES (stopień realizacji 78,5%).

Wskaźnikami o najniższym stopniu realizacji na koniec 2017 roku okazały się:

- Liczba zorganizowanych konkursów z obszaru ekonomii społecznej (stopień realizacji 58,3%);
- Odsetek JST, które wprowadziły możliwość realizacji inicjatyw lokalnych (stopień realizacji 57,8%);
- Liczba miejsc pracy stworzonych w wyniku działalności OWES (stopień realizacji 52,6%);
- Liczba powiatów, które włączyły problematykę ekonomii społecznej do dokumentów strategicznych (stopień realizacji 52,8%);
- Liczba miejsc pracy powstałych w PS w wyniku udzielonych dofinansowań (stopień realizacji 52,3%);
- Liczba podmiotów zrzeszonych w systemach franczyzowych (stopień realizacji 50%);
- Liczba miejsc pracy utworzonych w PS (stopień realizacji 48,8%);
- Liczba gmin, które powołały RDPP (stopień realizacji 36,5%);
- Liczba przeprowadzonych szkoleń dla kadry pomocy i integracji społecznej z zakresu ekonomii społecznej (stopień realizacji 33,3%);
- Liczba gmin, które włączyły problematykę ekonomii społecznej do dokumentów strategicznych (stopień realizacji 30,5%);

³³ w szczególności uniwersytetów, uczelni ekonomicznych, technicznych z wyłączeniem szkół wyższych o profilach artystycznych, medycznych i teologicznych.

- Odsetek PUP, OPS i PCPR, które wykorzystwały minimum jeden instrument z obszaru ekonomii społecznej (stopień realizacji 28,2%);
- Liczba PES, których produkty uzyskały znaki jakości (stopień realizacji 25%);
- Liczba gmin posiadających szczegółowe określenie trybu i kryteriów oceny realizacji zadania publicznego w ramach inicjatywy lokalnej (stopień realizacji 24%);
- Odsetek JST, które zrealizowały minimum jedną procedurę inicjatyw lokalnych (stopień realizacji 22,5%);
- Liczba PES, w których wdrożono program restrukturyzacji (stopień realizacji 19,4%);
- Liczba miejsc pracy powstałych w PS w wyniku udzielonych dofinansowań ze środków FP (stopień realizacji 18,9%);
- Liczba wspartych projektów z zakresu PS „na próbę” (stopień realizacji 16,7%);
- Liczba miejsc pracy powstałych w PS w wyniku udzielonych dofinansowań ze środków PFRON (stopień realizacji 14,1%);
- Liczba miejsc pracy powstałych w PS w wyniku udzielonych dofinansowań utrzymanych dłużej niż 1 rok (stopień realizacji 11,8%).

Analizując stan realizacji wskaźników RPRES należy również uwzględnić tempo ich wzrostu w latach 2016-2017. Do wskaźników charakteryzujących się niskim poziomem realizacji oraz niskim poziomem przyrostu należą w szczególności:

- Liczba gmin posiadających szczegółowe określenie trybu i kryteriów oceny realizacji zadania publicznego w ramach inicjatywy lokalnej;
- Liczba wspartych projektów z zakresu PS „na próbę”;
- Liczba przeprowadzonych szkoleń dla kadry pomocy i integracji społecznej z zakresu ekonomii społecznej;
- Liczba zorganizowanych konkursów z obszaru ekonomii społecznej;
- Liczba gmin, które powołały RDPP.

REKOMENDACJE

W 2017 r. z powodzeniem realizowano rekomendacje określone w „Raporcie o stanie ekonomii społecznej w województwie śląskim w 2016 r.” w zakresie wzrostu liczby miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych, tworzenia spółdzielni socjalnych czy upowszechnia instrumentów ekonomii społecznej:

- liczba miejsc pracy utworzonych w PS wzrosła o 414,
- powstały 33 kolejne spółdzielnie socjalne osób fizycznych lub prawnych,
- o 8,3% zwiększył się odsetek PUP, OPS i PCPR, które wykorzystywały minimum jeden instrument z obszaru ekonomii społecznej,
- 3 podmioty ekonomii społecznej uzyskały znaki jakości,
- co czwarta JST stosowała społecznie odpowiedzialne zamówienia publiczne ze szczególnym uwzględnieniem instrumentów prozatrudnieniowych,
- 57,3% spośród badanych szkół podstawowych/gimnazjalnych/średnich zadeklarowało włączanie problematyki ES do programów edukacyjnych,
- w systemach franczyzowych zrzeszone były 2 spośród 452 badanych PES.

Niestety przyrost niektórych wartości wskaźników KPRES/RPRES jest na stosunkowo niskim poziomie. Jedynie 3 kolejne gminy powołały RDPP. Zaledwie 40 gmin posiadało szczegółowe określenie trybu i kryteriów oceny realizacji zadania publicznego w ramach inicjatywy lokalnej. Spośród badanych jednostek tylko ROPS wykazał prowadzenie pojedynczych szkoleń dla kadry pomocy i integracji społecznej z zakresu ekonomii społecznej, przy czym wykazane spotkania miały charakter wymiany doświadczeń i dobrych praktyk. Okazuje się, że wciąż niewiele gmin i powiatów włącza ekonomię społeczną do dokumentów strategicznych – docelowo powinna to być każda jednostka, w praktyce w 2017 r. zalecenie to zrealizowało zaledwie 30,5% gmin i 52,8% powiatów. Możliwość realizacji inicjatyw lokalnych wprowadziło 80 ze 173 przebadanych JST (tj. o 33,8% mniej niż założono). Również odsetek JST, które zrealizowały minimum jedną procedurę inicjatyw lokalnych jest na niezadowalającym poziomie, przy czym sama liczba inicjatyw lokalnych realizowanych przez jednostki znacznie przekracza oczekiwania.

Część działań przewidzianych w KPRES/RPRES generuje problemy zarówno z realizacją jak i pomiarem. Są to przykładowo szkolenia członków komisji polityki społecznej gmin, powiatów i województwa. Wartość docelowa tego wskaźnika została wyrażona procentowo. W 2016 r. zrealizowano go na poziomie 3,2%. W latach 2015-2016 podstawa obliczania wartości docelowej w % była zmienna i odnoszona do liczby członków wskazanych przez JST w danym roku, ponadto nie uwzględniała możliwości upływu kadencji członków komisji. Dlatego też, ze względu na brak możliwości rzetelnego pomiaru, wskaźnik ten został wyłączony z monitoringu za 2017 rok.

Również odsetek PES biorących udział w misjach gospodarczych i targach zagranicznych jest znikomy i przestał być monitorowany. W 2016 r. stopień realizacji wartości docelowej tego wskaźnika wyniósł 0,3% (brak możliwości rzetelnego pomiaru wskaźnika dla całej populacji PES, zwłaszcza w ujęciu wieloletnim – każdego roku liczba podmiotów, które działają i udzielają informacji jest inna).

Podobne problemy metodologiczne występują w przypadku odsetka PES-ów działających w sieciach partnerskich, z tą różnicą, że w 2016 tego typu działanie zrealizowało 7,4% badanych.

Z kolei nie przewiduje się, by wzrosła liczba strategii CLLD i ZIT uwzględniających instrumenty dla rozwoju PES/PS – stopień realizacji wartości docelowej w 2016 r. to 0,0%, i według informacji uzyskanej od IZ RPO nie ulegnie to zmianie do końca 2020 roku (instrument ZIT/RIT w ramach RPO WSL 2014-2020 nie obejmuje priorytetu inwestycyjnego 9w Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia).

Wyżej wspomniane wskaźniki, jak i inne, z którymi wiążą się problemy natury metodologicznej, stały się przedmiotem analizy Wojewódzkiego Zespołu ds. Ekonomii Społecznej w dniu 2 października 2017 r. W efekcie weryfikacji zrezygnowano z monitoringu wskaźników, które osiągnęły zakładane wartości i jednocześnie nie mają kluczowego znaczenia dla rozwoju sektora ES w regionie, jak i tych, których pomiar nie daje rzetelnego obrazu przedsiębiorczości społecznej. Poszczególne wskaźniki, wraz z powodem rezygnacji z dalszego monitoringu zostały wskazane w Aneksie.

Wnioski z analizy zebranych danych pozwalają ocenić obecny stan realizacji *Regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020* jako zadowalający. Niemniej jednak jako priorytetowe rekomenduje się podjęcie działań mających na celu zwiększenie stopnia realizacji wskaźników osiągniętych na poziomie 60% i niższym. Powinny one zmierzać m.in. do *zwiększenia liczby gmin posiadających szczegółowe określenie trybu i kryteriów oceny realizacji zadania publicznego w ramach inicjatywy lokalnej, organizacji szkoleń dla kadry pomocy i integracji społecznej z zakresu ekonomii społecznej, a także konkursów z tego obszaru, powoływania RDPP w kolejnych gminach*, jako że dynamika wzrostu tego typu działań w latach 2016-2017 była niska. Realizacja ww. przedsięwzięć nie powinna wykluczać prowadzenia pozostałych działań ujętych w *Regionalnym programie rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020*.

W związku z brakiem instrumentów wspierania projektów z zakresu PS „na próbę” proponuje się zmniejszyć wartość docelową wskaźnika, zwłaszcza że samo pojęcie projektów z zakresu PS „na próbę” jest niejasne. Wskaźnik ten charakteryzuje się niskim poziomem realizacji oraz niskim poziomem przyrostu. Dodatkowo rekomenduje się, by wzorem ubiegłego roku, zrezygnować z dalszego monitoringu już osiągniętych wskaźników, za wyjątkiem wskaźników kluczowych dla rozwoju sektora ekonomii społecznej w regionie.

Ponadto w ramach projektu „Współpraca się opłaca – koordynacja sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim” opracowano 6 rekomendacji na 2018 rok o charakterze uzupełniającym. Odnoszą się one przede wszystkim do sfery edukacji i promocji i powstały na bazie wniosków ze spotkań sieciujących OWES oraz posiedzeń Śląskiej Rady Podmiotów Reintegracyjnych w 2017 roku³⁴:

³⁴ Zob. [Sektor ekonomii społecznej w województwie śląskim. Raport monitoringowy śródroczny. Rekomendacje dla sektora ekonomii społecznej](#), dostępny na stronie Śląskiej Ekonomii Społecznej: es.rops-katowice.pl.

Rekomendacja I

Wzmocnienie współpracy podmiotów reintegracyjnych w zakresie promocji zatrudniania osób niepełnosprawnych

Wskaźnik: 2 imprezy wystawiennicze z udziałem podmiotów reintegracyjnych

Rekomendacja II

Dalsza standaryzacja jakości usług świadczonych przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej w województwie śląskim

Wskaźnik: wspólny regulamin świadczenia usług przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej

Rekomendacja III

Wspieranie na poziomie regionalnym promocji produktów i usług PES

Wskaźnik: 5 certyfikowanych PES w województwie śląskim w 2018 r.

Rekomendacja IV

Prowadzenie działań na rzecz wzrostu świadomości biznesowej przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej

Wskaźnik: 10 spotkań nt. biznesowych aspektów prowadzenia działalności przez podmioty ekonomii społecznej

Rekomendacja V

Diagnoza i promowanie sektora ekonomii społecznej w szkołach i na uczelniach wyższych

Wskaźnik: 10 wydarzeń promocyjno-edukacyjnych z zakresu ekonomii społecznej w szkołach/na uczelniach wyższych (cykle edukacyjne z zakresu ES, turnieje gry planszowej „Ekonomia Społeczna” itp.)

Rekomendacja VI

Identyfikacja i promocja nisz rynkowych możliwych do zagospodarowania przez podmioty ekonomii społecznej

Wskaźnik: opracowane założenia narzędzia w postaci mapy potrzeb

Rekomendacje opracowane w 2016 r. w ramach projektu koordynacyjnego zostały wdrożone na poziomie 83,3%³⁵. Odnosiły się one do wypracowania propozycji zmian w zakresie uwarunkowań legislacyjnych w obszarze ekonomii społecznej, kwestii usieciowienia działań, promocji produktów i usług podmiotów ekonomii społecznej, standaryzacji narzędzi ewaluacji OWES, angażowania uczelni wyższych w rozwój sektora ES, upowszechniania informacji w zakresie możliwości stosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych³⁶. Ich wdrażanie rozpoczęto w 2017 roku, we współpracy z kluczowymi interesariuszami *Regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020*. Nie został zrealizowany jedynie wskaźnik w postaci projektu narzędzia badawczego na potrzeby autoewaluacji OWES. Było to spowodowane odejściem od ewaluacji

³⁵ Wartość średnia obliczona na podstawie stopnia realizacji poszczególnych wskaźników.

³⁶ Zob. [Sektor ekonomii społecznej w województwie śląskim – Raport monitoringowy śródroczny. Rekomendacje dla sektora ekonomii społecznej w 2016 roku.](#)

wewnętrznej na rzecz zewnętrznej. Zostały przy tym podjęte prace nad opracowaniem *Zaleceń dotyczących ewaluacji wsparcia rozwoju ekonomii społecznej na poziomie regionalnym* w ramach projektu „Spójna Integracja Regionalna Ekonomii Społecznej”, a ROPS zawniósł o możliwość przeprowadzenia ewaluacji zewnętrznej OWES w ramach projektu „Współpraca się opłaca – koordynacja sektora ekonomii społecznej”. Ze względu na powyższe okoliczności zrezygnowano z prac nad opracowaniem jednolitego narzędzia badawczego na potrzeby autoewaluacji OWES w województwie śląskim.

W 2017 roku w województwie śląskim kontynuowano działania w zakresie:

- świadczenia usług wysokiej jakości przez działające w regionie instytucje wsparcia, posiadające status akredytowanego Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej Wysokiej Jakości;
- diagnozy/aktualizacji danych na temat stanu ekonomii społecznej w każdym z 6 obszarów terytorialnych województwa śląskiego, przypisanych do poszczególnych OWES;
- stałego monitoringu rozwoju sektora ekonomii społecznej przez instytucje wsparcia, ze szczególnym uwzględnieniem danych w zakresie:
 - ogólnej sytuacji przedsiębiorczości społecznej na terenie działania OWES,
 - rozwoju przedsiębiorczości społecznej i trwałości funkcjonowania PES i PS,
 - stanu realizacji projektu, w ramach którego działa OWES;
- współpracy sieci OWES i Śląskiej Rady Podmiotów Reintegracyjnych z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, udziału w spotkaniach roboczych, wymiany propozycji, uwag, omawiania problemów związanych z funkcjonowaniem sektora ekonomii społecznej na terenie działania poszczególnych jednostek;
- wymiany doświadczeń pomiędzy OWES-ami;
- stałego podnoszenia świadomości społecznej pracowników samorządowych w zakresie ekonomii społecznej poprzez udział w doradztwie, konferencjach i in. spotkaniach z zakresu ekonomii społecznej, w tym stosowania społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych;
- diagnozy/aktualizacji danych/monitorowania potrzeb odnoszących się do współpracy lokalnych PES z gminą/powiatem;
- podnoszenia świadomości pracowników urzędów miast i gmin, a także starostw powiatowych na temat narzędzi z zakresu ekonomii społecznej możliwych do zastosowania przez JST, a także korzyści jakie z tego wynikają dla społeczności lokalnej;
- wskazywania kierunków rozwoju ekonomii społecznej w dokumentach strategicznych;
- realizacji zadań publicznych z obszaru aktywnej integracji grup wykluczonych i rozwoju wspólnot lokalnych poprzez stosowanie instrumentów z obszaru ekonomii społecznej, m.in.:
 - zlecanie podmiotom ekonomii społecznej usług użyteczności publicznej,
 - zakładanie podmiotów ekonomii społecznej, w szczególności spółdzielni socjalnych i spółek z o.o. działających w celach społecznych (tzw. spółek non-profit), Centrów i Klubów Integracji Społecznej;
- wsparcia finansowego i pozafinansowego podmiotów ekonomii społecznej.

ANEKS

Priorytet I: Wzmocnienie polityki ekonomii społecznej w działaniach realizowanych na poziomie województwa

Cel szczegółowy 1: Włączenie polityki ekonomii społecznej do głównego nurtu polityki społecznej województwa śląskiego.

Kierunek działania 1.1: Włączenie ekonomii społecznej do dokumentów strategicznych województwa śląskiego

Tabela 5. Rezultaty osiągnięte w ramach kierunku działania 1.1.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Osiągnięte rezultaty w 2017 r.	Osiągnięte rezultaty narastająco (2013-2017)	Stopień realizacji wartości docelowej
Liczba dokumentów strategicznych i programowych uwzględniających zapisy dotyczące ekonomii społecznej	4	5 ^a	x	125,0%

^a Wartość wg stanu na koniec 2017 roku (rezultaty nie są podawane narastająco).

Źródło: badania własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

Bezpośrednie zapisy dotyczące ekonomii społecznej znajdują się w 5 dokumentach strategicznych i programowych województwa śląskiego:

- Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020. Aktualizacja 2015.
- Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”.
- Wojewódzkim programie wyrównywania szans osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu na lata 2017-2022.
- Regionalnym Planie Działań na rzecz Zatrudnienia na rok 2017.
- Regionalnym programie rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020³⁷.

³⁷ Dnia 22.12.2015 r. dokument ten zastąpił „Wieloletni regionalny plan działań na rzecz promocji i upowszechnienia ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie śląskim na lata 2012 – 2020”, zgodnie z Uchwałą nr 2428/82/V/2015 Zarządu Województwa Śląskiego w sprawie przyjęcia „Regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020”.

Kierunek działania 1.2: Przyjęcie i realizacja regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej.

Tabela 6. Rezultaty osiągnięte w ramach kierunku działania 1.2.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Osiągnięte rezultaty w 2017 r.	Osiągnięte rezultaty narastająco (2013-2017)	Stopień realizacji wartości docelowej
Liczba programów rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim	1	1 ^a	x	100,0%
Liczba raportów oceniających stan realizacji programu na rzecz rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim	6	1	2	33,3%

^a Wartość wg stanu na koniec 2017 roku (rezultaty nie są podawane narastająco).

Źródło: badania własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

Kierunek działania 1.3: Diagnozowanie sektora ekonomii społecznej w regionie.

Tabela 7. Rezultaty osiągnięte w ramach kierunku działania 1.3.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Osiągnięte rezultaty w 2017 r.	Osiągnięte rezultaty narastająco (2013-2017)	Stopień realizacji wartości docelowej
Liczba opracowanych narzędzi analityczno-diagnostycznych	1	1 ^a	x	100,0%
Liczba opracowanych pakietów rekomendacji dotyczących obszaru ekonomii społecznej	5	1	2	40,0%

^a Wartość wg stanu na koniec 2017 roku (rezultaty nie są podawane narastająco).

Źródło: badania własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

Wskaźniki, których wartość docelowa została osiągnięta w 2016 r. i decyzją Wojewódzkiego Zespołu ds. Ekonomii Społecznej zostały wyłączone z dalszego monitoringu:

- Liczba badań z obszaru ES – stopień realizacji: 300%.
- Liczba przeprowadzonych badań związanych z tematyką rozwoju zawodowego kadr ES – stopień realizacji: 108,6%.

Priorytet II: Integracja i reintegracja społeczna oraz zawodowa

Cel szczegółowy 2: Zwiększenie udziału podmiotów ekonomii społecznej w procesie integracji i reintegracji społecznej oraz zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Kierunek działania 2.1: Wsparcie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez rozwój przedsiębiorczości społecznej

Tabela 8. Rezultaty osiągnięte w ramach kierunku działania 2.1.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Osiągnięte rezultaty w 2017 r.	Osiągnięte rezultaty narastająco (2013-2017)	Stopień realizacji wartości docelowej
Liczba miejsc pracy utworzonych w PS	1 982	414	968	48,8 %
Liczba osób zatrudnionych w PES nie będących PS	1 500	1 796 ³⁸	x	119,7%
Liczba wspartych projektów z zakresu PS „na próbę”	6	0	1	16,7%
Liczba powstałych spółdzielni socjalnych osób prawnych lub osób fizycznych	100	33	109	109,0%
Liczba utworzonych PES o charakterze reintegracyjnym:	22	7	44	200,0%
• liczba KIS utworzonych w województwie	6	4	27	450,0%
• liczba CIS utworzonych w województwie	10	3	12	120,0%
• liczba WTZ utworzonych w województwie	4	0	2	50,0%
• liczba ZAZ utworzonych w województwie	2	0	3	150,0%
Liczba miejsc pracy powstałych w PS w wyniku udzielonych dofinansowań, w tym ze środków:	1 784	412	933	52,3%
• FP	651	30	123	18,9%
• PFRON	241	5	34	14,1%
• EFS	892	377	771	86,4%
Liczba miejsc pracy powstałych w PS w wyniku udzielonych dofinansowań utrzymanych dłużej niż 1 rok	1 605	151	190 ³⁹	11,8%
Wartość udzielonych pożyczek (w zł)	-	3 286 100	13 155 170,4	x
Liczba pośredników dla regionalnych funduszy pożyczkowych	1	1 ^a	x	100%
Liczba udzielonych pożyczek	45	39	154	342,2%

³⁸ Wartość wg stanu na koniec 2017 roku (rezultaty nie są podawane narastająco). Dane odnoszą się do liczby osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w 141 przebadanych PES, które zadeklarowały, że nie są spółdzielnią socjalną, spółką non-profit czy innym podmiotem, który spełnia definicję przedsiębiorstwa społecznego.

³⁹ Uwzględniono dane nt. miejsc pracy utworzonych przez OWES w ramach konkursu RPSL.09.03.01-IZ.01-24-013/15 i RPSL.09.03.01-IZ.01-24-044/15 oraz dane cząstkowe dot. miejsc pracy utworzonych przez OWES wyłonionych w ramach konkursów nr 1/POKL/7.2.2/2012 i 2/POKL/7.2.2/2012 dla każdego z 4 subregionów województwa (do czerwca 2015 r.).

Odsetek pożyczek zagrożonych	10%	2,6% ⁴⁰	0,6%	0,6%
Odsetek pożyczek zwróconych	90%	2,6% ⁴¹	58,4%	58,4%
Liczba pożyczek zwróconych	-	1	114	x
Wartość pożyczek zwróconych (w zł)	-	100 000	2 177 137,0	x

^a Wartość wg stanu na koniec 2017 roku (rezultaty nie są podawane narastająco).

Źródło: badania własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

Priorytet III: Współpraca sektora ekonomii społecznej z otoczeniem instytucjonalnym i pozainstytucjonalnym, w tym ze środowiskiem biznesu na rzecz rozwoju lokalnego

Cel szczegółowy 3: Rozwój międzysektorowej współpracy podmiotów ekonomii społecznej.

Kierunek działania 3.1: Rozbudowa systemu wsparcia ekonomii społecznej na poziomie regionalnym.

Tabela 9. Rezultaty osiągnięte w ramach kierunku działania 3.1.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Osiągnięte rezultaty w 2017 r.	Osiągnięte rezultaty narastająco (2013-2017)	Stopień realizacji wartości docelowej
Liczba realizowanych projektów pozakonkursowych w ramach RPO	1	1 ^a	x	100,0%
Liczba akredytowanych OWES w województwie śląskim	6	6 ^a	x	100,0%
Liczba partnerstw, w które zaangażowany jest OWES	24	60 ^a	x	250,0%
Liczba projektów wygenerowanych w ramach animowanych przez OWES partnerstw	24	50 ^a	x	208,3%
Liczba NGO działających dłużej niż rok, które w wyniku działania OWES zaczęły prowadzić działalność gospodarczą	30	22	158	526,7%
Liczba PS założonych w wyniku działalności OWES	107	59	146	136,4%
Liczba miejsc pracy stworzonych w wyniku działalności OWES	1 605	376	844	52,6%

⁴⁰ Wyrażony w procentach stosunek liczby pożyczek zagrożonych do udzielonych. W 2017 r. zagrożona była 1 pożyczka udzielona PES i PS z województwa śląskiego.

⁴¹ Wyrażony w procentach stosunek liczby pożyczek zwróconych do udzielonych. W 2017 r. została zwrócona 1 pożyczka. Różnica danych za 2017 r. w stosunku do danych przekazywanych przez BGK w ubiegłych latach wynika z zakończenia udzielania pożyczek w ramach Działania 1.4 Wsparcie inżynierii finansowej na rzecz rozwoju ekonomii społecznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Wykazane pożyczki zostały udzielone w ramach Działania 2.9 Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

Liczba PES powstałych w wyniku działalności OWES, działających dłużej niż 24 miesiące	50	61 ⁴²	61	122%
Liczba PES, w których wdrożono program rozwoju	144	141	571	396,5%
Liczba PES, w których wdrożono program restrukturyzacji	36	5	7	19,4%
Liczba aktywnych organizacji obywatelskich	7 250	10 287*	x	141,9%
Liczba sieci wsparcia ekonomii społecznej posiadających akredytację obejmujących swym zasięgiem cały region	1	1 ^a	x	100%

^a Wartość wg stanu na koniec 2017 roku (rezultaty nie są podawane narastająco).

* Dane uzyskano od 110 gmin i 19 miast na prawach powiatu.

Źródło: badania własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

Kierunek działania 3.2: Rozwój działalności rynkowej przez przedsiębiorstwa społeczne.

Tabela 10. Rezultaty osiągnięte w ramach kierunku działania 3.2.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Osiągnięte rezultaty w 2017 r.	Osiągnięte rezultaty narastająco (2013-2017)	Stopień realizacji wartości docelowej
Liczba podmiotów zrzeszonych w systemach franczyzowych	4	2 ^a	x	50,0%

^a Wartość wg stanu na koniec 2017 roku (rezultaty nie są podawane narastająco).

Źródło: badania własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

W Katowicach funkcjonuje Fajna Spółdzielnia Socjalna z Katowic oparta na franczyzie społecznej z londyńskim CLARITY EFBP, z kolei Fundacja „Monero” z Jaworzna należy do sieci franczyzowej Pakersi.

Kierunek działania 3.3: Wsparcie działań na rzecz ekonomii społecznej na poziomie gminnym i powiatowym.

Tabela 11. Rezultaty osiągnięte w ramach kierunku działania 3.3.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Osiągnięte rezultaty w 2017 r.	Osiągnięte rezultaty narastająco (2013-2017)	Stopień realizacji wartości docelowej
Liczba gmin, które powołały RDPP*	74	3	27	36,5%
Liczba powiatów, które powołały RDPP*	11	2	19	172,7%
Liczba gmin, które włączyły problematykę ekonomii społecznej do dokumentów strategicznych (wdrożyły nowy system programowania polityki społecznej)*	167	51 ^a	x	30,5% ^b

⁴² Od momentu udzielania dotacji przez OWES Centralno-Zachodni do dnia 31.12.2017 r. nie minął okres 24 miesięcy.

Liczba powiatów, które włączyły problematykę ekonomii społecznej do dokumentów strategicznych (wdrożyły nowy system programowania polityki społecznej)*	36	19 ^a	x	52,8% ^b
Liczba JST, które rozliczają minimum 1 zadanie publiczne na podstawie rezultatów	56	51 ^a	x	91,1% ^b
Kwota na zadania publiczne przekazywana przez JST w trybie konkursowym podmiotom ekonomii społecznej (w mln zł)	100,0	204,1	436,3	436,3%
Liczba gmin posiadających szczegółowe określenie trybu i kryteriów oceny realizacji zadania publicznego w ramach inicjatywy lokalnej*	167	40 ^a	x	24,0%
Odsetek JST stosujących społecznie odpowiedzialne zamówienia publiczne ze szczególnym uwzględnieniem instrumentów prozatrudnieniowych	15,0%	25,4% ^a	x	25,4% ^b

* W tym miasta na prawach powiatu.

^a Wartość wg stanu na koniec 2017 roku (rezultaty nie są podawane narastająco).

^b Ze względu na zmienną podstawę obliczania wartości docelowej w % (uwarunkowaną liczbą podmiotów, które udzieliły informacji w danym roku), nie jest możliwe określenie wskaźnika % dla całej populacji, dlatego przyjęto uproszczoną zasadę, że odsetek osiągnięty wśród zbadanych podmiotów stanowi stopień realizacji wartości docelowej.

Źródło: badania własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

Wskaźniki, które decyzją Wojewódzkiego Zespołu ds. Ekonomii Społecznej zostały wyłączone z dalszego monitoringu:

- Liczba strategii CLLD i ZIT uwzględniających instrumenty dla rozwoju PES/PS – stopień realizacji wartości docelowej: 0,0% (wg informacji uzyskanej od IZ RPO instrument ZIT/RIT w ramach RPO WSL 2014-2020 nie obejmuje priorytetu inwestycyjnego 9v wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia).
- Odsetek zadań zleczanych PES w trybie konkursowym – stopień realizacji wartości docelowej: 43,1% (definicja wskaźnika w KPRES jest niejasna, ponadto nie ma możliwości dokonania rzetelnego pomiaru dla całej populacji, zwłaszcza w ujęciu wieloletnim, ponieważ każdego roku grupa podmiotów, które udzieliły informacji jest inna).

Kierunek działania 3.4: Tworzenie sieci współpracy, partnerstw lokalnych i wymiana informacji.

Tabela 12. Rezultaty osiągnięte w ramach kierunku działania 3.4.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Osiągnięte rezultaty w 2017 r.	Osiągnięte rezultaty narastająco (2013-2017)	Stopień realizacji wartości docelowej
Liczba sprawozdań z działań OWES opublikowanych na stronie internetowej	36	7	15	41,7%

Odsetek LGD, których członkiem jest minimum 1 PES	50,0%	66,7% ^a (10 z 15 przebadanych LGD)	x	66,7% ^b
Odsetek JST, które wprowadziły możliwość realizacji inicjatyw lokalnych	80,0%	37,6% (53 ze 141 przebadanych JST)	46,2% (80 ze 173 przebadanych JST)	46,2% ^b
Liczba inicjatyw lokalnych realizowanych przez JST	184	223	645	350,5%
Odsetek JST, które zrealizowały minimum jedną procedurę inicjatyw lokalnych	80,0%	10,6% (15 ze 141 przebadanych JST)	22,5% (39 ze 173 przebadanych JST)	22,5% ^b
Liczba klastrów dedykowanych podmiotom ekonomii społecznej	1	2 ^a	x	200,0%
Liczba zorganizowanych wizyt studyjnych poświęconych tematyce ES	300	101	362	120,7%
Liczba zorganizowanych targów przedsiębiorczości społecznej	135	43	107	79,3%
Liczba PES biorących udział w targach przedsiębiorczości społecznej	650	711	1 482	228,0%
Odsetek PUP, OPS i PCPR, które wykorzystały minimum jeden instrument z obszaru ekonomii społecznej	100,0%	19,9% (32 ze 161 przebadanych podmiotów)	28,2% (57 z 202 przebadanych podmiotów)	28,2% ^b

^a Wartość wg stanu na koniec 2017 roku (rezultaty nie są podawane narastająco).

^b Ze względu na zmienną podstawę obliczania wartości docelowej w % (uwarunkowaną liczbą podmiotów, które udzieliły informacji w danym roku), nie jest możliwe określenie wskaźnika % dla całej populacji, dlatego przyjęto uproszczoną zasadę, że odsetek osiągnięty wśród zbadanych podmiotów stanowi stopień realizacji wartości docelowej.

Źródło: badania własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego i Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej.

Wskaźniki, które decyzją Wojewódzkiego Zespołu ds. Ekonomii Społecznej zostały wyłączone z dalszego monitoringu:

- Odsetek PES-ów działających w sieciach partnerskich – stopień realizacji wartości docelowej: 7,4% (brak możliwości rzetelnego pomiaru wskaźnika dla całej populacji PES, zwłaszcza w ujęciu wieloletnim – każdego roku liczba podmiotów, które działają i udzielają informacji jest inna).
- Odsetek PES współpracujących z uczelniami – stopień realizacji wartości docelowej: 16,0% (brak możliwości rzetelnego pomiaru wskaźnika dla całej populacji PES, zwłaszcza w ujęciu wieloletnim – każdego roku liczba podmiotów, które działają i udzielają informacji jest inna).
- Odsetek PES zrzeszonych w minimum jednej organizacji sieciowej – stopień realizacji wartości docelowej: 8,5% (brak możliwości rzetelnego pomiaru wskaźnika dla całej populacji PES, zwłaszcza w ujęciu wieloletnim – każdego roku liczba podmiotów, które działają i udzielają informacji jest inna).
- Liczba utworzonych partnerstw/paktów na rzecz rozwoju ekonomii społecznej – stopień realizacji wartości docelowej: 716,7% (wartość docelowa wskaźnika została osiągnięta).

- Liczba podmiotów zaangażowanych w działania partnerskie na rzecz ekonomii społecznej – stopień realizacji wartości docelowej: 136,3% (wartość docelowa wskaźnika została osiągnięta).
- Liczba zorganizowanych w województwie spotkań dotyczących ekonomii społecznej – stopień realizacji wartości docelowej: 279,0% (wartość docelowa wskaźnika została osiągnięta).
- Odsetek klastrów, których członkiem jest minimum 1 przedsiębiorstwo społeczne – brak pełnej i aktualnej listy adresowej klastrów, na podstawie której możliwe byłoby określenie odsetka klastrów, których członkiem jest minimum 1 PS.
- Liczba podmiotów z sektora biznesu zaangażowanych w działania mające na celu pomoc w rozwoju ekonomii społecznej w regionie – stopień realizacji wartości docelowej: 238,9% (wartość docelowa wskaźnika została osiągnięta).

Priorytet IV: Edukacja i profesjonalizacja sektora ekonomii społecznej

Cel szczegółowy 4: Podniesienie poziomu wiedzy i upowszechnienie umiejętności praktycznych w sektorze ekonomii społecznej i jego otoczeniu.

Kierunek działania 4.1: Działania edukacyjne w formie studiów, szkoleń i zajęć fakultatywnych.

Tabela 13. Rezultaty osiągnięte w ramach kierunku działania 4.1.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Osiągnięte rezultaty w 2017 r.	Osiągnięte rezultaty narastająco (2013-2017)	Stopień realizacji wartości docelowej
Liczba osób, które ukończyły studia podyplomowe z zakresu ekonomii społecznej	184	0	206	112,0%
Liczba edycji studiów podyplomowych w zakresie ekonomii społecznej	5	0	13	260,0%
Odsetek uczelni wyższych w regionie włączających problematykę ES do programów edukacyjnych	30,0%	25,0% (3 z 12 przebadanych uczelni)	x	25,0% ^b
Odsetek szkół podstawowych/gimnazjalnych/średnich w regionie włączających problematykę ES do programów edukacyjnych	25,0%	57,3% (485 z 847 przebadanych szkół)	x	57,3% ^b
Liczba przeprowadzonych szkoleń z zakresu PR, dziennikarstwa i promocji ES dla osób zatrudnionych w PES	99	9	85	85,9%
Liczba przeprowadzonych szkoleń dla kadry pomocy i integracji społecznej z zakresu ekonomii społecznej	246	5	82	33,3%
Liczba pracowników pomocy i integracji społecznej oraz pracowników JST przeszkolonych z zakresu ES	1 384	157	1 087	78,5%

^a Wartość wg stanu na koniec 2017 roku (rezultaty nie są podawane narastająco).

^b Ze względu na zmienną podstawę obliczania wartości docelowej w % (uwarunkowaną liczbą podmiotów, które udzieliły informacji w danym roku), nie jest możliwe określenie wskaźnika % dla całej populacji, dlatego przyjęto uproszczoną zasadę, że odsetek osiągnięty wśród zbadanych podmiotów stanowi stopień realizacji wartości docelowej.

Źródło: badania własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

Kierunek działania 4.2: Upowszechnianie edukacji wyjaśniającej zasady działania przedsiębiorczości społecznej.

Wszystkie wskaźniki w ramach kierunku to wskaźniki, których wartość docelowa została osiągnięta w 2016 r. i decyzją Wojewódzkiego Zespołu ds. Ekonomii Społecznej zostały wyłączone z dalszego monitoringu:

- Liczba opracowanych programów edukacyjnych skierowanych do potencjalnych partnerów biznesowych PS oraz odbiorców usług/produktów – stopień realizacji wartości docelowej: 1 900,0%.
- Liczba opracowanych programów edukacyjnych skierowanych do potencjalnych partnerów samorządowych i innych podmiotów działających na rzecz rozwoju lokalnego – stopień realizacji wartości docelowej: 800,0%.
- Liczba opracowanych programów edukacyjnych skierowanych do organizacji pozarządowych, które zamierzają rozpocząć odpłatną działalność statutową i/lub działalność gospodarczą – 366,7%.
- Liczba opracowanych programów edukacyjnych skierowanych do młodzieży, szkół, nauczycieli – 16 400,0%.

Kierunek działania 4.3: Działania uzupełniające w ramach programów wspierających ekonomię społeczną.

Tabela 14. Rezultaty osiągnięte w ramach kierunku działania 4.3.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Osiągnięte rezultaty w 2017 r.	Osiągnięte rezultaty narastająco (2013-2017)	Stopień realizacji wartości docelowej
Liczba pracowników JST przeszkolonych w zakresie przedsiębiorczości społecznej	600	157	611	101,8%
Liczba przedsiębiorstw społecznych, których pracownicy zostali przeszkoleni z zakresu społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych	63	8	56	88,9%

Odsetek jednostek samorządu terytorialnego, w których przeszkolono pracowników odpowiedzialnych za prowadzenie postępowań o udzielenie zamówienia publicznego z zakresu społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych	30,0%	10,6% (15 ze 141 przebadanych JST)	46,4% (78 ze 168 przebadanych JST)	46,4% ^b
--	-------	---	---	--------------------

^b Ze względu na zmienną podstawę obliczania wartości docelowej w % (uwarunkowaną liczbą podmiotów, które udzieliły informacji w danym roku), nie jest możliwe określenie wskaźnika % dla całej populacji, dlatego przyjęto uproszczoną zasadę, że odsetek osiągnięty wśród zbadanych podmiotów stanowi stopień realizacji wartości docelowej.

Źródło: badania własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

Wskaźniki, które decyzją Wojewódzkiego Zespołu ds. Ekonomii Społecznej zostały wyłączone z dalszego monitoringu:

- Odsetek przeszkolonych członków RDPP – stopień realizacji wartości docelowej: 4,5% (brak możliwości rzetelnego pomiaru – każdorazowo podstawa obliczania wartości docelowej w % jest zmienna i odnoszona do liczby członków wskazanych przez JST w danym roku, ponadto nie uwzględnia możliwości upływu kadencji RDPP).
- Odsetek przeszkolonych członków komisji polityki społecznej gmin, powiatów i województwa – stopień realizacji wartości docelowej: 3,2% (brak możliwości rzetelnego pomiaru – każdorazowo podstawa obliczania wartości docelowej w % jest zmienna i odnoszona do liczby członków wskazanych przez JST w danym roku, ponadto nie uwzględnia możliwości upływu kadencji członków komisji).
- Liczba osób, które odbyły staże/praktyki w PES – stopień realizacji wartości docelowej: 184,4% (wartość docelowa wskaźnika została osiągnięta).

Kierunek działania 4.4: Bezpośrednie wsparcie szkoleniowo-edukacyjne i doradcze dla środowisk wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Tabela 15. Rezultaty osiągnięte w ramach kierunku działania 4.4.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Osiągnięte rezultaty w 2017 r.	Osiągnięte rezultaty narastająco (2013-2017)	Stopień realizacji wartości docelowej
Liczba przedsiębiorstw społecznych, które skorzystały z podstawowego wsparcia	100	111	428	428,0%
Liczba przeszkolonych rodziców/opiekunów osób niepełnosprawnych w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych	1 026	63	925	90,2%

Źródło: badania własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

Wskaźniki, których wartość docelowa została osiągnięta w 2016 r. i decyzją Wojewódzkiego Zespołu ds. Ekonomii Społecznej zostały wyłączone z dalszego monitoringu:

- Liczba zrealizowanych szkoleń dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym planujących utworzenie przedsiębiorstwa społecznego – stopień realizacji wartości docelowej: 193,8%.
- Liczba osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, które zakończyły udział w cyklach szkoleniowych z zakresu przedsiębiorczości społecznej – stopień realizacji wartości docelowej: 160,3%.
- Liczba osób niepełnosprawnych, które zakończyły udział w szkoleniu z zakresu przedsiębiorczości społecznej – stopień realizacji wartości docelowej: 342,7%.

Priorytet V: Promocja ekonomii społecznej

Cel szczegółowy 5: Podniesienie poziomu świadomości społecznej dotyczącej sektora ekonomii społecznej oraz utrwalenie jego pozytywnego wizerunku.

Kierunek działania 5.1: Zgromadzenie, uporządkowanie, udostępnienie i bieżąca aktualizacja informacji na temat ekonomii społecznej w przestrzeni rzeczywistej i wirtualnej oraz jej promocja.

Tabela 16. Rezultaty osiągnięte w ramach kierunku działania 5.1.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Osiągnięte rezultaty w 2017 r.	Osiągnięte rezultaty narastająco (2013-2017)	Stopień realizacji wartości docelowej
Liczba utworzonych serwisów internetowych nt. ES	4	0	4	100,0%
Liczba zorganizowanych konkursów z obszaru ekonomii społecznej	36	1	21	58,3%

Źródło: badania własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

Wskaźniki, których wartość docelowa została osiągnięta w 2016 r. i decyzją Wojewódzkiego Zespołu ds. Ekonomii Społecznej zostały wyłączone z dalszego monitoringu:

- Liczba przeprowadzonych wydarzeń/działań promocyjnych – stopień realizacji wartości docelowej: 327,0%.
- Liczba wydanych publikacji nt. ES – stopień realizacji wartości docelowej: 153,3%.
- Liczba inicjatyw na rzecz upowszechnienia spółdzielczości uczniowskiej – stopień realizacji wartości docelowej: 1 985,3%.

Kierunek działania 5.2: Budowa marki sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim.

Tabela 17. Rezultaty osiągnięte w ramach kierunku działania 5.2.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Osiągnięte rezultaty w 2017 r.	Osiągnięte rezultaty narastająco (2013-2017)	Stopień realizacji wartości docelowej
Liczba przeprowadzonych badań dot. rozpoznawalności marki ES	2	0	0	0,0%
Liczba wdrożonych systemów certyfikacji produktów ES	1	0	1	100,0%
Liczba PES, których produkty uzyskały znaki jakości	12	3	3	25,0%

Źródło: badania własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

Kierunek działania 5.3: Promocja wsparcia dla środowisk wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Wszystkie wskaźniki w ramach kierunku to wskaźniki, które decyzją Wojewódzkiego Zespołu ds. Ekonomii Społecznej zostały wyłączone z dalszego monitoringu:

- Odsetek PES biorących udział w misjach gospodarczych i targach zagranicznych – stopień realizacji wartości docelowej: 0,3% (brak możliwości rzetelnego pomiaru wskaźnika dla całej populacji PES, zwłaszcza w ujęciu wieloletnim – każdego roku liczba podmiotów, które działają i udzielają informacji jest inna).
- Liczba osób uczestniczących w wolontariacie długoterminowym w organizacjach obywatelskich – stopień realizacji wartości docelowej: 6 992% (wartość docelowa wskaźnika została osiągnięta).
- Liczba przeprowadzonych działań promocyjnych dot. stosowania klauzul społecznych, zatrudniania niepełnosprawnych oraz zaangażowania wolontariuszy – stopień realizacji wartości docelowej: 265,5% (wartość docelowa wskaźnika została osiągnięta).

Kierunek działania 5.4: Współpraca z mediami regionalnymi i lokalnymi w zakresie promocji ekonomii społecznej.

Wszystkie wskaźniki w ramach kierunku to wskaźniki, które decyzją Wojewódzkiego Zespołu ds. Ekonomii Społecznej zostały wyłączone z dalszego monitoringu:

- Liczba opracowanych i upowszechnionych artykułów/ audycji/spotów reklamowych promujących ES – stopień realizacji wartości docelowej: 331,6% (wartość docelowa wskaźnika została osiągnięta).
- Liczba przeprowadzonych szkoleń dla dziennikarzy – bd.